

Naujienų Antroji Dalis

NR. 542

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATūros DRAUGIJOS LEIDINYS

XVI METAI

ALEKSAS AMBROSE

Copyright 1960

CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA

(Tąsa)

1. Pagelbėti nariams ligoje, neturte bei nelaimėje.
2. Dalyvauti tautiškoje ir darbininkiškoje svarbesnių įvykių paminėjimuose.
3. Steigti knygyną, rengiant paskaitas ir prakalbas.
4. Teikti moralę ir piniginę paramą lietuviams, patekusiems į nelaisvę už lietuvių, taipgi už laisvės ir brolybės idėjų sklaidimą.
5. Nariais kviečiamas kiekvienas 16 — 40 metų sveikas ir doras lietuvis, mokąs lietuvių kalbos.
6. Ligoje pašalpa buvo dviejopa: \$5.00 ir \$10.00 per savaitę. Kurie mokėjo 50 centų per mėnesį, gavo ligoje pašalpos \$5.00; kurie mokėjo 75 centus — gavo ligoje pašalpos \$10.00.
7. Chicago Lietuvių Draugija Savitarpinės Pašalpos pradžioje buvo prisidėjusi prie Susivienijimo Lietuvių Amerikoje. Pomirtinę išmokėdavo S. L. A. po 150.00 dolerių nariui mirus. Vėliau pertraukė ryšius su S. L. A. ir pomirtines išmokėdavo iš Draugijos izdo. Draugija iš kiekvieno nario mokamų mokesčių 25 centus per mėnesį siųsdavo į S. L. A. centrą.

Tokias gaires organizacijai nustatė pirmieji kūrėjai. Tėka pasakyti, jog veikimo programa mažai tėra pasikeitusi. Ir šiandien Chicago Lietuvių Draugija yra pasirijusi, kiek tai galima, švietimo ir kultūros srityse dirbti.

Pradžioje Chicago Lietuvių Draugija nesiskyrė nuo kitų panašių Draugijų. Tvarka ir mokesčiai buvo maždaug tokie pat, kaip ir daugelyje kitų giminingų organizacijų. Draugija nepasizymėjo narių gausumu, bet vis augo narių skaičiumi. Draugijos nariai buvo daugumoje radikalai. Maždaug per dešimtį metų Draugija stiprėjo nariais, turto ir vadovavo kultūros darbe. Draugijoje viešpatavo didelė santaika.

1919 metais įsikūrė J. A. V. Komunistų Partija. Dalis lietuvių nuėjo į lietuvišką Komunistų Partiją. Prasidėjo politiška kova lietuviškose organizacijose. Pirmiausia lietuviai komunistai užkariavo Liet. Socialistų Sąjungą ir Liet. Literatūros Draugiją. Vėliau metėsi į pašalpinės Draugijas bei Klubus. Puolė ir šią Draugiją. Komunistai, būdami gerai ir drausmingai organizuoti, kiekviename susirinkime mėgino primesti Draugijai savo užgaidas. Tuo laiku Draugijos pirmininkas buvo socialistas Julius Mickevičius, griežtai nusistatęs prieš komunistus. Dėka jo sumanumo ir griežto nusistatymo, ši Draugija nepateko į komunistų rankas. Kad apsaugojus nuo komunistų, buvo pakeista Draugijos konstitucija. Pradėti kontestai naujiems nariams gauti. Šiems kontestams vadovavo Julius Mickevičius. Visi kontestai buvo sėkmingi.

1935 metais Draugijai priklausė 1701 narys, iš jų 1,175 vyrai ir 526 moterys čiagimių — 382. Turtas buvo 35,000.00. Tais metais pradėjo rengtis prie Draugijos Jubiliejinio Konkurso, prie 25 metų sukakties. Kontestas prasidėjo 1935 metais kovo 19 dieną ir tęsėsi iki 1935 metų spalio 31 dienos. Narius ėmė nuo 15 iki 45 metų. Kiekvieną antradienį „Naujieiose“ buvo Draugijos žinių skyrius. Taipgi garsinosi „Naujienų“ radijo programose.

Draugijos skyriai

Chicago Lietuvių Draugijos skyriai buvo suorganizuoti sekančiuose miestuose: Waukegan iš 72 narių, Aurora iš 45 narių, St. Charles iš 43, De Kalb iš 40, Chicago Heights iš 78, Rockford iš 35, Harvey iš 98, Indiana Harbor 35, Gary 40, Racine 36, Kenosha 23, Springfield 29.

Štai ką rašo Kontesto vedėjas:

Chicago Lietuvių Draugijos Triumfo Konkursas

Konkurso pradžia:
1. Chicago Lietuvių Draugijos Triumfo Konkursas prasidėjo 1937 metais vasario 1 dieną, baigsis 1937 metais gruozio 11 dieną.

Konkurso tikslas:

2. Šio Triumfo Konkurso tikslas yra įrašyti Draugijon tris tūkstančius naujų narių, kad jų skaičius pakiltų iki septynių tūkstančių.

(Bus daugiau)

Dienu Skeveldros

1. Jau Vėlinės — Užtemo skliautas mėlynas. Nemato sielvartinga žemė saulės

Pro mano gedulą, Pro nřano ašaras. Tai iš naujausio L. Andriekauskio eilėraščių rinkinio „Saulė Kryžiuose“ Brooklynas, 1960 m.). Viso lėbo 208 psl. (didžiojo formato).

2. Sakykit, kodėl JAV L. Bendruomenės lūžai taip dažnai (ir traškiai) kalba apie... demokratiją?! Vartau štai „Amerikos Lietuvių Bendruomenės“ Nr 24 ir — lygtu dvare pakartas noragas pietų šauktų baudžiauninkus:

„Bendruomenė... demokratiniais pagrindais“, „demokratinis būdu išrinkta... valdyba“

Kiekvieną vakarą Kai saulė eina Baltijon skandintis — Kiekvieną tokį graudų vakarą

Plonais voratinkliais Nuraizgo mano mintys Visų laukų raižienas.

Ant tų voratinklių Vandens lašelių milijonai laikos.

Ant tų plonų voratinklių Suskilus žėri Baltija. Ateina laikas — Tu perplėsi naktis, Ir savo deimantus parodai, Tiktai nenori pasakyti man,

Kur tokį vakarą Nusiskandina saulė Kai marių jau nėra, Mintims voratinkliais pasklidus.

Kas mėgsta vienatvėje susiamstyti, sverti sunkų mūsų laiką ir nerimą, o svarbiausia — kas žino, kad lietuvišką knygą, o ypač poeziją, yra vis pareičiau teuzsukantis svečias, — „Saulė Kryžiuose“ kaipmat parsineš į savo namų knygyną. Ir nesigailės, nes kasgi tie \$3. mūs, tremties, kultūros neišvengiamame saulėleidyje!

4. Skaitau „Draugo“ „Mokslą, Meną ir Literatūrą“ ir — kone netenku žado (memento quia pulvis es!):

„Bandyti ką nors rašyti apie B. Babrauską yra gana rizikinga“.

„Idomu (kultūros istorijai“ žinoti), ar P. Maldeikis (Cice-ro, Ill.) tatau rašo kaip pedagogas ar kaip... kūsargis?!

5. JAV spaudos leidėjų premija už honorarą neseniai atiteko Miltonui Berliner'niui už šiuos žodžius (iš koncerto sąrašės): „Liberace vakarykštėje premjeroje įrodė, kad savo visapusiškume nieko neprarado. Skambina tolygiai baltaisiais, (Tėsinys 2 psl.)

APIE PAMINKLUS

Kaip liūdesio varpo skambėjimas, ateina viena po kitos skaudžios žinios: Mirė Liūdžiūs... Silkarskis... Pakštas... Paulikonis... Požėla... Savaiame prisimena žodžiai: „Praeina šio pasaulio vaizdas“.

Kiekviena mirtis yra skaudus smūgis artimiesiems ir draugams, — netekimas, dėl kurio susidaro tuštuma, nes su kiekviena asmenybe dingsta kažkas, ko dar niekuomet nebuvo ir kas jau niekuomet nepasikartos. O kai mus aplėdžia žmonės, žinomi dėl jų nepaprastų gabumų, didelės erudicijos, kilnių minčių, drąsių užsimojimų, aktingumo ir pasiekimų, tai yra jau visuomenės nuskurdėjimas, kuris, išievybės sąlygose, yra tuo skaudesnis, kad pamainos sunku laukti. Todėl nenuostabu, kad kiekvienas norėtų šitą praeinančią vaizdą išlaikyti, išsaugoti, neduoti jam visiškai ir galutinai pranykti.

Tam tikslui statomi paminklai kapinėse, — iš akmens, iš metalo. Tokie paminklai gali stovėti ilgai. Tačiau, jie yra prieinami tik tiems, kurie gyvena arti. Be to, jie gyvi tik dėl tų, kurie asmeniškai pažino velionį, o dėl kitų — tai yra tik vardas ir pavardė, be jokio turinio, be jokios prasmės. Dar rašomi nekrologai. Bet ilpė bėgamoje spaudoje, jie greit pamirštami ir sunkiai surandami.

Tačiau yra būdas statyti patvaresnį, iškalbingai bylojančią paminklą, būtent, išleisti velionio biografiją, su fotografijomis iš įvairių gyvenimo laikotarpių, o jei jis rašė, priduo-dant dar kaip galima pilnesnę ir tikslesnę jo raštų bibliografiją. Tokios knygelės leidžiamos kai kuriuose kraštuose apie kiekvieną žymesnį asmenį, apie mokslininkus, išradėjus, tyrinėtojus, rašytojus, menininkus, apie mirusius ir apie gyvuosius, jų sukaktuvių proga. Šios knygelės vadinamos: Bio-bibliografijos. Paprastai jos yra labai trumpos, ne daugiau 30-35 puslapių. Tačiau šito dydžio knygelės pilnai užtenka, kad duoti žmogaus pilną vaizdą ir pažymėti visa, kas yra būdinga jo asmenybei. Prie tokios knygelės galima pridėti dar desėtką-antrą puslapių su laiškų ir rašinių ištraukomis, su vienu-kitu charakteringesniu straipsneliu, o veikalų sąrašę (bibliografijoje) prie žymesnių dalykų duoti trumpas santraukas arba „anotacijas“. Tokia knygelė įamžina žmogų, daro patvaresnį jo įnašą į tautos kultūrą. Ji nenyksta, kaip straipsniai bėgamoje periodinėje literatūroje, o sudaro savistovų vienetą, kuris, kaip toks lengvai išsaugojamas privačiuose rinkiniuose, katalogizuojamas viešuose knygynuose, ir todėl visuomet lengvai surandamas. Nereikia pamiršti, kad dėl mūsų laikų nepaprastų įvykių ir sukrėtimų, kiekvieno asmens gyvenimas yra nepaprastas, ir jo aprašymas yra vertingas palarnavimas tautos istorijai. Iš-laidų bijoti netenka: tokios mažos knygelės išleidimas yra prieinamas kiekvienai šeimai, kiekvienam draugų rateliui.

Kai kurių tautų žmonės yra įsitikinę, kad velionio dvasia yra gyva ir nenyksta, kol jo atminimas yra išsaugojamas gyvųjų tarpe. Gyvas, bylojantis, primenantis paminklas — biografija yra, be abejo, tikriausias būdas mirusiojo dvasinį gyvenimą pratęsti. Tad nereikia šio paminklo statymo atidėlioti: reikia pradėti rinkti

medžiagą, kaip galima greičiau, kol dar atminimas šviežias, kol laiškų rinkiniai dar nėra išbarstyti, kol asmeniniai archyvai dar nėra išblaškyti, kol fotografijų albumai dar nėra išardyti. Savaiame aišku, kad tik šeimos nariai gali tokio paminklo paruošimą pradėti, o visuomeninių ir kultūrinių organizacijų pareiga būtų prie šio darbo, pagal išgalę, prisidėti.

Vladas Stanka
1350 "U" St., S.E.
Washington 20, D.C.

SKAITYK IR KITAM PATARK
SKAITYTI "NAUJIENAS"

How do you measure up? on this VOTER'S CHECK LIST

1. Be sure you're registered.
2. Know the issues.
3. Look at the records of the parties and candidates.
4. Get active in politics.
5. Talk up the need to register and vote.
6. Start at the bottom with local issues and candidates.
7. Decide for yourself.
8. Mark up a sample ballot in advance.
9. Allow time to vote. Make a date with yourself and keep it.

GET READY, by registering.
GET SET by knowing what you're voting for and why. Then—GO VOTE!
Published as a public service in cooperation with The Advertising Council

AD NO. RV-153-60-50 LINES

Let Us Show You ...
America's Most Beautiful
Home Heaters

The New
**Warm Morning
GAS HEATERS**

JUST LOOK AT THESE
ADVANCED FEATURES...

CONVENIENT "TOP-O-MATIC" CONTROLS... located at the top rear of the smartly styled heater cabinet. No more stooping... bending... groping for the controls. WARM MORNING has put them up top. Control panel has selector switch for the Jet-Stream blower and thermostat control knob.

"PICTURE FRAME" STYLING... The great new look in heater styling. Clean-cut lines... polished chrome trim... "Perfo-Dot" top grille and front panel... long-lasting, shaded mahogany finish... all combine to give you a heater of unsurpassed beauty!

"JET-STREAM" HEAT FLOW... AT FLOOR LEVEL... puts an end to cold drafty floors. The exclusive WARM MORNING "Jet-Stream" blower, built into the heater, spreads a wide carpet of warmth over the floors of your home. Operates automatically.

FACTORY GUARANTEED... combustion chamber for 20 years! Burner for lifetime of heater! Your assurance of long, dependable service.

TRADE — IN ALLOWANCE

OGDEN STOKER SALES AND SERVICE CO.
1314 WEST GRAND AVENUE All Phones: SEeley 3-7112
CHICAGO, ILL.

"Miglotas Rytas" primena saulėleidį

Per dvidešimt su viršum metų rašytojas Vincas Ramonas išleido tik tris knygas: novelių rinkinį "Dailininkas Riuba" bei du romanus — "Dulkes raudonam saulėleidiui" ir "Kryžiai". Tačiau kiekvienas šių veikalų žymėjo platų žingsnį rašytojo kūrybiniame brendime. Mūsų literatūroje jis V. Ramonas užėmė stiprią ir užtikrintą poziciją. Tai žinodami šiais metais pasirodžiusią ketvirtąją V. Ramono knygą — apysakų rinkinį "Miglotas rytas" imamė į rankas gal su kiek perdideliu pasitikėjimu, ko pasėkoje ir ją perskačius patirdi nusivylimai darosi kiek perdėti.

Jeigu "Miglotame ryte" sukrautas visas V. Ramono "pokryžinės kūrybos kraštis, tenka pripažinti, kad naujame pasaulyje jo išgyventas dešimtmetis kūryboje nebuvo didžiai vaisingas: 166 puslapių rinkinyje išspausdintos trys apysakos (Miglotas rytas, Šalti Vandens ir Raudona Skarelė), parašytos, eilės tvarka 1952, 1956 ir 1951 metais. Visesose jose liečiamas Lietuvos kaimo gyvenimas. Pirmose dviejose — nepriklausomybės laikotarpiu, gi paskutinėje — pirmuoju bolsėvikiškie.

Zvilgterkime į kiekvieną atskirai. "Miglotas rytas" (spausdinto Gabijos žurnale prieš keletą metų) pagrindinė veikėja jauna našlė Antosė Rūškienė su savo mažamečiu sūneliu Stasiuku atsikelia į Tilvikus ir apsigyvena ūkininko Antano Varnagario jau apleistoje ir nugriauti ketinamoje trobelėje. Verčiasi ji verpdama, daržus ravėdama, sieną grėbdama ir kitaip ūkininkams talkindama.

Tarp sumūšusio ūkininko Varnagario ir nagingos gražiabalsės Rūškienės iš pat pirmo susitikimo gimsta abipusės simpatijos ir užsimezga šilta draugystė, tačiau kaimynas dėdė Kielius Antanui įkalba jog Antosė ne jo klasės. Jam, esą, reikia jaunos ir ūkininkaitės. Kielius savo pasiekia: Antanas veda ir jauną ir ūkininkaitę, gi Rūškienė nusivylusi išteka už devynių amatų meistro, parėjęno Prano Žaliaduonio.

Laimės nė vienam šitoksai sprendimas neatneša. Jaunos pė, išsigandusi to raudonumo.

Siūnciu CHICAGO, LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJAI, 1739 S. Halsted St., Chicago 8, Illinois, \$5.00 čekį spausdinamai Aleksio Ambrose knygai CHICAGO LIETUVIŲ ISTORIJA. Prašau mane skaityti šios knygos rėmėju. Kada baigsite spaudos darbą, tai man priklausanti knygos egzempliorių prašau pasiųsti tokiu adresu:

Vardas ir Pavardė _____
 Numeris ir gatvė _____
 Miestas ir valstybė _____
 Data _____ Parašas _____

TITAS GUOPIS

žmonos flirtu su bernu Andriumi pastūmėtas Varnagiris puolasi paguodos ieškoti stiklėlyje. Sykį, antrą dieną jam karčiamej besirubėojant, namuose niekam nesirūpinant, Antanu susirūpina Antosė Žaliaduonienė. Parveža namo ir prie vartų, mėnesienoje į lūpas pakšteri. Žaliaduonis grįžusią žoną pertraukia pašlapinta virve, gi Varnagirienė vyrą šluotkočiu aplygina. Pasukiamai pažiūrėjo į mergaitę pro akinių viršų. — Tai mat, šaltis savo padaro. Aš tau ir daugiau papasakosiu, aš išmanau, tik man gaila pačios savęs: per vėlai viską sužinojau." (67).

Atėjus laikui Uršulytė ir pasinaudojo Daratos patarymu. Vieną šaltą naktį, dėginama, sakykim, melės karščio, pavojaus skaištybei taurėi persipildžius, kada jau pačios ranka nesamoningai atstumia klėties durų stūmą, Uršulytė išeina ir įsibrenda į šaltą tvėnkino vandenį. Skaistybė, žinoma, lieka išgelbėta, tačiau Uršulytė sunkiai suseraga plaučių uždegimu.

Kam visa tai buvo reikalinga? Uršulytės naivumui ir prisirišimui prie skaistybės iškelė? Antano meilei įrodyti? Motinos Vaičienės šykštumui parodyskinti? Jeigu ir taip, tai argi jau tam nebebuvo rimtesnių priemonių? Gi kad V. Ramonas šiam epizodui skiria ypatingos reikšmės, rodo ne vien tik apysakos pavadinimas.

Yra "Šaltuose vandenyse" ir daugiau palaikai paviršiuje plūduriuojančių detalių, bereikalingų žuoniučių, kurių V. Ramonui nepasisekė nei psidraduoti (Tėsinys 3-me psl.) (24).

Būtų galima dar žymiai ilgiau sustoti ties "Miglotu rytu", nes tai be abejonės geriausias rinkinio kūrinys, tačiau jau vien kad išlaikyti recenziją atitinkamoj proporcijoj žvilgterkim ir į kitus. Ilgiausios (veik 100 puslapių) ir vėliausiai parašytos (1956) apysakos "Šalti vandens" pagrindu yra jaunos samdinės Uršulės Trečiokaitės pirmoji meilė ir nusivylimas. Uršulė, dievobaimingai ir dorai savo našlės motinos išauklėta mergaitė, trykštanti natūraliu kaimo grožiu ir sveikata, kelintus metus betar naudama pas ūkininką Vaičių įsimyli į jo vyriausią sūnų, puskarininkį Antaną, trumpam grįžusi pas tėvus į kaimą. Myli ją ir Antanas, nors tėvai, ypač senoji Vaičienė nelabai jau palankiai į šią savo sūnaus-ūkininkaitės ir tarnaitės draugystę žiūri. Ilgokas apysakos gale, betgi, priešinai žinomam liaudies priežodžiui, istorija išsispredžia nepalankiai tiek vilkui, tiek ir ožkai, kada, paaiškėja, jog Antanas mieste su kažkokia siuvėja turi jau ir vaiką sugyvenęs.

Pats toks turinys, kad ir naujas mūsų literatūroj, nieko nė per daug piktintų nė stebina.

Nuo mėnulio pusės pūstelėjo šaltas vėjas, o nuo šalčio sudrebėjo sodo medžiai.

Zaliaduonienė dar labiau skubėjo. (43)

Kad ir kaip šykščiais žodžiais gamtą piešdamas, V. Ramonas sugeba įjungti visus skaitytojo pojūčius, leisti pačiam ją išgyventi. O tą gamtą išgyventi V. Ramono kūriniuose yra svarbu, nes ji atliepia jo veikėjų vidų, jų nuotaiką, mintis. Veikėjų pergyvenimai tuo momentu uždeda jiems savotiškus akinius pro kuriuos jis aplinką mato.

"Laukai balti, ežeras baltas, net ir dangus pabalęs. Tytu, Varna nutupė ant Varnagario beržo ir karktelėjo. Koks garsus jos riksmas, koks gražus ir reikalingas šituos baltuos plituos, šitoj baltoj tytoj. Jei ne varna, tai jis pats suriktų, nes... labai jau neramu, nes Antosė labai jau ilgai nesurado to siūlo". (36).

Pabrėžtina V. Ramono dorybė. V. Ramono dorybė ir skambanti bei vaizdinga veikėjų kalba dialoguose. Tąja savo kalba veikėjųus rašytojas padaro gyvais žmonėmis, savotiškais žodžio menininkais tarpusavy lenkyniaujančiais sąmojumu ir gražbilyste.

"O jūs nesikrimskit, Rūškienė. Jūs dar jauna ir graži, ir rankas turit auksines. Jūs dar ir turtingą išsidainuosit, o jeigu ir ne, tai vistiek, sakyčiau, dar vyriška kepurė čia ant vagio kabos.

Emėt ir nukirtot lėpė su kirviu. Turgus dar už dvejuot savaičių, o jūs jau su šluotom važiuojat.

"Ech, Rūškienė! Kur paukštelis lėkė, ten plunksnelės mėtė. Vieną plunksną aš radau ir paukštelį pažinau..." (24).

Kas seka bolsėvikiškie spaudą, manau, kad atkreipė dėmesį į "sumodernintą" Kremliaus žodyną. Kur buvo "tėvas, mokytojas" ir t. t., dabar (pacituokime A. Sniečkus): "...dėdėlis Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos, jos Centro Komiteto, asmeniška! (mano pabrūkta!) J. C.) Nikitos Sergejeviciaus Chruščiovo nuopelnas". Štai skaitau, kaip Lenkijos pasiuntinybėje (Sovietų Sąjungoj) karo metu telefonui sugedus, skambinta į centrą. "Kas nutiko?" — klausia telefonistė. Žurnalistas Singer (rašęs kaip Regnis) paįformavo: "Podsišalnost chorosaja, no slišalnost plochaja".

J. Cicėnas

ty. Apysaką, tačiau, gerokai gadina tragikomiškas centrinis epizodas. Keliais žodžiais jis štai koksai:

Senmergė Darata jaunajai Uršulytei teigia kitų skaištybei išlaikyti pamokymą ("Riebiai nevalgyk, naktį perdaug šiltai neapsiklok. Supranti?—67), duoda ir šitoki:

"Nerausk, o klausyk ir gerai pagalvok, ką aš tau dabar pasakysiu. Kai višta ima kvakšėti, kai ir šitas Dievo padaras nori perėli, o aš nenoriu jos apleisti, tai ką darau? Įmetu į šaltą rūši. Supranti? — klausiamai pažiūrėjo į mergaitę pro akinių viršų. — Tai mat, šaltis savo padaro. Aš tau ir daugiau papasakosiu, aš išmanau, tik man gaila pačios savęs: per vėlai viską sužinojau." (67).

Atėjus laikui Uršulytė ir pasinaudojo Daratos patarymu. Vieną šaltą naktį, dėginama, sakykim, melės karščio, pavojaus skaištybei taurėi persipildžius, kada jau pačios ranka nesamoningai atstumia klėties durų stūmą, Uršulytė išeina ir įsibrenda į šaltą tvėnkino vandenį. Skaistybė, žinoma, lieka išgelbėta, tačiau Uršulytė sunkiai suseraga plaučių uždegimu.

Kam visa tai buvo reikalinga? Uršulytės naivumui ir prisirišimui prie skaistybės iškelė? Antano meilei įrodyti? Motinos Vaičienės šykštumui parodyskinti? Jeigu ir taip, tai argi jau tam nebebuvo rimtesnių priemonių? Gi kad V. Ramonas šiam epizodui skiria ypatingos reikšmės, rodo ne vien tik apysakos pavadinimas.

Yra "Šaltuose vandenyse" ir daugiau palaikai paviršiuje plūduriuojančių detalių, bereikalingų žuoniučių, kurių V. Ramonui nepasisekė nei psidraduoti (Tėsinys 3-me psl.) (24).

Dienu Skeveldros...

(Tėsinys iš 1-mo psl.)

kaip ir juodaisiais, klavišais." 6.

Keičiasi laikai, keičiasi ir terminai. "Suddenly Last Summer" filme vienas iš veikėjų išreiškia nuomonę, kad vyriausioji didvyrė "prarado skaistybę". Tie žodžiai nepatikto aktorėi Elizabeth Taylor. Teko ištaisyti į štai kokius: "Prarado garbę". Lyg... kovos lauke, lyg mūsų ugnį.

Kas seka bolsėvikiškie spaudą, manau, kad atkreipė dėmesį į "sumodernintą" Kremliaus žodyną. Kur buvo "tėvas, mokytojas" ir t. t., dabar (pacituokime A. Sniečkus): "...dėdėlis Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos, jos Centro Komiteto, asmeniška! (mano pabrūkta!) J. C.) Nikitos Sergejeviciaus Chruščiovo nuopelnas". Štai skaitau, kaip Lenkijos pasiuntinybėje (Sovietų Sąjungoj) karo metu telefonui sugedus, skambinta į centrą. "Kas nutiko?" — klausia telefonistė. Žurnalistas Singer (rašęs kaip Regnis) paįformavo: "Podsišalnost chorosaja, no slišalnost plochaja".

— Še tau ir tobulas žmogus! Ak tu — vargšė! Išūstinau aš tave... Bet ar aš žinojau, kad tavo viduje buvo taip biauru? Bet vis dėlto kas toliau?

J. Cicėnas

M. GORKIS

Dar apie velnią

(Pabaiga)

Bet kai jis ją atitraukė, jo rankoje pasirodė visa krūva kažkokio lengvai sveriančio ir neiškaus kratinio. Jis neturėjo jokios formos, dvokė kažkokiu pripūkimu ir buvo nudažytas dviem spalvomis: ta žalsvai pilka, kuri būdinga nepriokusiemis vaisiams, ir tamsiai ruda, kurią jie įgavina, kai supūva.

Velnias laikė riekščiose šią drebančią, panašią į košeliu masę ir suglūmęs žiūrėjo į ją, stengdamasis nustatyti — kas ji yra?

— N... na, Ivnai Ivanovičiau, — sumišęs kalbėjo jis, nežiūrėdamas į savo pacientą, — išroviau aš jums kažką... bet ką? Ne-žinau... Kokius lobius sukauptė jūs savo širdyje per trisdešimt gyvenimo metų! Čia, aš manau, joks chemikas nesusigaudys... Bet, fikiuos, kad dabar, atsikratęs visu šituo... šlamštu, jūs būsite skaištus kaip angelas... Koks aš miklus asenizatorius, a? Ir neįtariau mokąs tokį meną... Na ką gi dabar? Sveikinu jus, Ivanai Ivanovičiau, nusivaliusi sielą... pasiekite tobulybę ar — kaip ten? Tikiuos, kad dabar jūs jau visai tobulas!

Čia velnias metė ant grindų savo paciento širdies turinį, žvilgterėjo į Ivną Ivanovičių ir — apstulbo.

Ivanas Ivanovičius buvo kažkaip suglūmęs, nusilpęs, sugniužęs, tarsi jam būtų išėmę visus kaulus. Jis sėdėjo kėdėje išsižiojęs, ir jo veide spindėjo ta žodžiais nenusakoma palaima, kuri labiausiai būdinga apsigimusiems idiotams.

— Ivanai Ivanovičiau! — riktelėjo velnias, patraukęs jį už rankovės.

— A...
 — Kas jums?
 — O...
 — Jūs ką nors jaučiate?
 — E...
 — Jums bloga?
 — O...
 — Tai kalėdinis įvykis! — susuko sumišęs velnias. — Neįjaugi aš jam visą esmę jūsų išrovęs? Ivanai Ivanovičiau!

— A...
 — Taip ir bus! Vien jaustu-kai teliko žmogui, bet ir tie be jokio turinio... Ką man su juo daryti? Velnias pabarškino Ivanui Ivnovičiui kritinę — pasigirdo tūscios slatinaitės garsas; jis pabarbeno pirštu jam į galvą — ji taip pat buvo tuščia.

— Še tau ir tobulas žmogus! Ak tu — vargšė! Išūstinau aš tave... Bet ar aš žinojau, kad tavo viduje buvo taip biauru? Bet vis dėlto kas toliau?

Ir velnias susimastė, žiūrėdamas į nejudantį, laimingą veidą žmogui, kuris buvo pasiekęs savo tikslą.

— A! — susuko jis, pliaukštelėjęs pirštais. — Tai idėja! Ir šėtonas bus labai patenkintas... aš puikiai sugalvojau! Iš pra-

dzių truputį padzirovinsiu šią tobulybę, o paskui įpilsiu į ją žirnių... Ir iš jo bus originaliausias barskaliukas šėtonui pažaisli...

Velnias pakėlė Ivną Ivanovičių nuo kėdės, susuko jį į kamuolį ir, pasibrūkęs po pažastim, išnyko iš kambario...

Rūkas jau išsiklaidė, ir į langus žiūrėjo apsilbaususiomis akimis liūdnas žiemos rytas... Iš gatvės į tuščią kambarį skriejo iškilmingai tylūs varpų garsai — ir dūsavo, ir tirpo jame...

Lietuviškos dainos Morrison viešbutyje

Su didžia pagarba mes turime nulenkti galvas prieš tuos šaunius Amerikos lietuvius, kurie čia pūreno lietuviškos kultūros dirvonus tada, kai šioje salyje nebuvo nei dypukų, nei benūromenių, nei kitų institucijų, kurios dabar skelbiasi, kad esančios pašauktos vadovauti lietuvių kultūriniam gyvenimui... O ir tada lietuviškas gyvenimas bėgo, skambėjo dainos, vyko vaidinimai,ėjo laikraščiai ir kiekviename žingsnyje jutai plazdančią gvą lietuviybę

Vienas iš tų ankstyvesniųjų Amerikos lietuvių meno vienetų — muz. Alice Stephens dainininkių ansambliis — daug daug prisidėjęs prie lietuviškosios gyvybės išlaikymo ir plačiai skleidęs lietuviškų dainų grožį ne tik išeivijos lietuviams, bet ir amerikiečiams, štai švenčia savo veiklos 20 metų sukaktį, ir tą šventę atžymės iškiliu koncertu gruodžio 4 d. Morrison Hotel, Ferrace Casino patalpoje. Koncertas bus sujungtas su banketu ir šokiais, dalyvaujant garsiam smuikininkui Francois D'Albert, solistui Arnoldui Voketaičiui ir Alice Stephens dainininkių ansambliui.

Kaip veteranas "Pirmyn" choras, taip ir Alice Stephens dainininkių ansambliis yra Amerikos lietuvių pasididžiavimo simboliai, jų gyvosios lietuviybės ir nemarios meilės tėvų žemei liudytojai. Todėl ir Alice Stephens dainininkių ansamblio sukaktuvinis koncertas Chicago lietuvių tarpe kelia susidomėjimą ir žadina lietuviškus jausmus — atiduoti tinkamą pagarbą toms Amerikos lietuviams — lietuviškos dainos ambasadorėms. Įėjimas į koncertą, banketą ir šokius kaštuos 10 dol. asmeniui.

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI "NAUJIENOJE" — TURI GERIAUSIA PASISEKIMĄ BIZNYJE — GARSINK'Ų IR TU

"NAUJIENAS" SKAITO VISU ŠROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, MOKSLININKAI, VALSTYBININKAI, DVASININKAI, PROFESIONALAI IR BIZNIERIAI. JIE ŽINO, KAD NAUJIENOS PADUODA TEISINIAUSIAS ZINIAS IR GERIAUSIAS RASTUS.

Lietuvos istoriografija...

(Tėsinys iš 10-to psl.)

nomas ir didysis bibliografas S. Baltromaitis. Atskirai V. T. Pašuta keliais žodžiais aptaria Z. Ivinskio istorijos darbą apie aukštaičių ir žemaičių 1300-1492 m. ūkininkiją. Esą tai vertingas rinkinys apie laisvuosius, pastiau laisvuosius ir nelaisvuosius ūkininkus. Z. Ivinskis ten nurodo ir kokiomis prievolėmis vieni ir kiti ūkininkai buvo apkrauti. Visos tos žinios padėjo geriau pažinti tas priežastis, kurios išaukė savo metu žemaitijos ūkininkijos sukilimą. Taip pat tos žinios svarbios tyrinėjant ano metu lietuvių ir vokiečių ūkinį santykiavimą. Bet Z. Ivinskis, pasak V. T. Pašutos, savo darbe nenurodo kokio būta skirtumo ūkininkijos kaip klasės feodalizmo metais ir priešfeodaliniū laiku.

Apie M. Krasauskaitės istorijos darbą apie Lietuvos bajoriją-dvarininkiją V. T. Pašuta pasisako, kad ji neabejotinai įrodė, jog Lietuvos bajorija atsirado ne dėl Lietuvos — Lenkijos unijos, bet dar prieš ją. Lietuvos ūkinio gyvenimo sąlygos paskatino atsirasti. Unija gal tik tą atsiradimo akstiną paspartino. Bet M. Kra-

sauskaitė, girdi, neatsako į tai, kokiū ryšio ir vyksmo turėjo atsiradęs vyraujantis lietuvių tautoje luomas valstybės iškūrimo skatinime. Esą tuos lūkimus lyg papildomai panašus K. Avizonio istorijos darbas. Ir jis, K. Avizonis, įrodo, kad Lietuvos unija su Lenkija tik teisinės bajorijos normas parėškino jau iš seniau susiklosčiusio bajorų luomo.

Čia tik trumpai suminėta, kas V. T. Pašutos knygoje parašyta apie Lietuvos istoriografiją ir tos istoriografijos kūrėjus — lietuvius ir kitus istorikus.

Pavergtos Lietuvos komunistų spaudoje mėgstama įrodinėti, kad Lietuvos nepriklausomybės metais bendrai mokslas merdėjo, o Lietuvos praeitis ir kalbotyra buvusios beveik visai pamirštos. O jei ir buvo kas rašyta, tai neverta dėmesio.

O štai rusų istorikas V. T. Pašuta, neabejotinas maskviniis marksistas, ir tą "buržuazinių lietuvių istorikų darbuose randa daug ko vertingo. Jis drįsta apie tai viešai pasakyti ir jų visų pavardes suminėti, bei jų Lietuvos istorijos mokslui įneštą indėlį teigiamai įvertinti.

ISNUOMOJAMOS SALES:

Vestuvėms, posėdžiams, banketams, pokyliams, suvažiuojams ir t. t. Kiekvienoje salėje yra 350 sėdimų vietų. Mes pristatome užsakytą maistą. Dėl užsakymų skambinkite arba atvykite į

OAZA CATERING

1250 Milwaukee Ave. • Everglade 4-9470 • Chester Wicha

Yra mašinom pastatyti vieta. Kai kreipsitės dėl salės, paminėkite šį skelbimą.

JUS PAGYDYTI YRA MŪSŲ BIZNIS

Jūsų registruotas farmacininkas išpildo visus receptus ir juos du syk patikrina

Veltui paaimame ir pristatome užsakymus.

Skambinkite: LUdlow 2-7100.

ME290-3/59-ME3

TRA-NED

Jūs taip pat rūpestingai pildykite daktaro nurodymus, kaip jūsų farmacininkas atidžiai išpildo jo receptus.

Greitas receptų išpildymas

CRAWFORD

Prescription Pharmacy — Medical Center

6449 S. PULASKI RD.

ISPLANUOTA PAGAL DAKTARŲ PAGEIDAVIMUS

- Mašinoms pastatyti vieta prie pastato.
- Didelis laukiamasis.
- Budintis daktaras yra visa laiką.
- Oro vesituvai.
- Vaistinė tam pačiam pastate.

DAR TURIME RINKTINIŲ LAISVŲ PATALPŲ. DĖL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE LU 2-7100.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ir šlapį ką apdrausti, reikalingas agento, arba brokerio, kad jis peršpintų jums politiką per mūsų kompaniją. Nelaimel ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

•Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY & McKay, Inc.

722 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043

Telefonas: Central 4-5208

Generaliai Agentai šių kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
 PEARL ASSURANCE COMPANY
 LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
 MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
 MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
 AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO
 MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO

LIETUVOS ISTORIOGRAFIJA

Lietuviai istorikai

Mums įdomu, kaip V. T. Pašuta įvertina pačių lietuvių istoriografiją ir tų darbų autorius.

V. T. Pašuta sako, kad lietuviams istorikams darbo sąlygos buvusios labai nepalankios. Neturėta nepriklausomos, savarankios šalies. Svetimos žemės rusų carinė spauda, rusų ir lenkų baudžiava trukdė darbą, ir lietuvių istorikai savo veikalus turėjo spausdinti rusų, lenkų ar vokiečių kalbomis. Bet prasidėjus išsilaisvinimo sąjūdžiui, atkuto tautinė istoriografija. Ji siekė apginti savo praeitį nuo rusinotojų ir lenkintojų. Tiesa, anot V. T. Pašutos, lietuvių istoriografijos mokslinis lygis nesą aukštas. Bet tiek, kiek tas darbas buvo pagrįstas siekimu tautinio savarankumo idėja ir turint galvoj to darbo rūšį politinę aplinką, tai jau vien tokių darbų pasirodymas tautiniam sąjūdžiui turėjo pažangios reikšmės.

Cia tenka pastebėti, kad tokio smerkiančio pasisakymo apie buvusią Lietuvos rusų carinę okupaciją ir jos rusinimą Lietuvos žmonių tiesiogine prasme neužtiksite nei SSSR istorijos, nei Jurginio Lietuvos istorijos vadovėliuose bei Lietuvos TSR istorijos knygoje.

Vienur kitur rasite, kad Lietuvos įjungimas į carinę Rusiją lietuvių tautai turėjo progresyvinės reikšmės. Ir ši Kremliuje nukalta frazė visų Sovietinės Rusijos pavergtų tautų atitinkamuose spaudos leidiniuose žodis žodinė kartojama. Tatai toks atviras carinės Rusijos okupacijos V. T. Pašutos pasmerkimas yra reikšmingas.

V. T. Pašuta, rašydamas apie lietuvių istoriką Daukantą, sako, kad Daukanto buvo dėtos pastangos atsipirti prieš rusų ir vokiečių oficialią istoriografiją. Jis rašęs apie Lietuvos praeitį ją idealizuodamas. Dėl Lietuvos praeičiai tirti neturėjimo šaltinių, tokie iš Lietuvos istorijos darbai buvę ir T. Narbuto. O Rusijos carizmas kliudė Lietuvos istorijos darbus. Štai po 1863 m. Lietuvos sukilimo generolo M. N. Muravjovo-Koriko buvo uždrausta lietuvių kalba, rašo V. T. Pašuta. Buvo išvaikyta archeologijos komisija, kuri pradėjo veikti 1856 m. Jos įsteigėjas buvo F. Tiškevičius, A. Kirkoras ir kiti. O toji komisija buvo daug gero nuveikusi. Jos pastangomis buvo net suauktas Vilniaus archeologų suvažiavimas. Vilnius neteko savo universiteto. Ir tokiose niūriose sąlygose teko dirbti V. Akelaičiui, M. Valančiui, K. Skirmuntui, J. Totoraičiui ir kitiems Lietuvos praeities tyrinėtojams. V. Biržiška savo darbais iš lietuvių bibliografijos istorijos

daug šviesos įnešė Lietuvos praeičiai pažinti. K. Jablonskio darbus iš archeografijos teigiamai įvertina. Esą, per trumpą laiką savo istoriniais darbais spėjo pasirodyti tokie žymūs buržuaziniai istorikai, kaip J. Janulaitis, S. Matulaitis, A. Alekna, A. Rimka, A. Šapoka, J. Jonynas ir kiti.

Tai vis tokios V. T. Pašutos suminėti lietuvių spaudos darbininkų pavardės, kurių dalis iki šiol Lietuvoj yra "necenzūrinės". Kai kurių jų, nei teigiamai, nei neigiamai jų darbų įvertinimas neužtikti dabartinę Lietuvos spaudą. Nors neabejotinai jų darbais kai kas jau naudojasi, rašydamai vieną ar kitą dalyką apie Lietuvos senovę.

Tiesa, prieš metus per Maskvą iš Vilniaus radijo stoties J. Jurginis padarė pranešimą užsieny gyvenantiems lietuviams apie nuveiktus darbus iš Lietuvos istorijos. Jis suminėjo A. Šapoką, Ivinskį ir kitus. Pasakė, kad kai kurie jų galėtų būti istorijos mokytojais (profesoriais) Lietuvoj, bet, esą, Ivinskio darbas apie šv. Kazimierą nesudaro jam garbės, o prieš Vandos Sruogienės išleistą Amerikoj Lietuvos istoriją nieko neturįs.

V. T. Pašuta apie Vandos Sruogienės Lietuvos istoriją nėra savo veikale suminėjęs. Ir tai suprantama, V. Sruogienės istorija pasirodė tuo metu, kada V. T. Pašutos veiklas jau buvo spaudai atiduotas.

V. T. Pašuta atskirai sumini St. Matulaičio darbus iš istorijos. Jis, esą, mėgino surasti Lietuvos valstybės įsikūrimo priežastį žmonių klotų sąvartoje, o ne vien kunigaikščių išmintyje ir jų drašoj. O kiti istorikai nesą vidaus gyvenimo sąvartoje tų priežasčių ieškoję. Pvz. A. Šapoka, anot V. T. Pašutos, visai nepaboją luomų ar klasių buvimo, jų santykiavimo kaip viena iš tų priežasčių, paskatinusių valstybinio gyvenimo formoms atsirasti. Pagal A. Šapoką, girdi, senovėj klasių skirtumų kaip ir nebūta; kiekvienas žemdirbys galėjo tapti turtingu, net

bajoru, nes jokių klūčių tam nebūta. Esą, tokia beluominė santvarka gal yra smulkiosios buržuazijos siekiamu idealu, bet istorijoj to nebūta. Tokių atveju, nepabojant vidaus gyvenimo santvarkos, klaidingai dedamas išorinis politinis faktorius šalies valstybės atsiradimo pagrindan. A. Šapoka, kalbėdamas apie tokius Lietuvai išorinius politinius faktorius, kaip Rusija, Ordinas, pamiršta buvusią Lietuvai monogolų grėsmę.

Petras Klimas, pasak V. T. Pašutos, parašė vertingą darbą iš Lietuvos senovės istorijos. Jis pagrįstai sumini senovės lietuvių ūkį, senovės tikybą. Jis taip pat pastebėjo kokių ryšių būta tarp didikų, turtingų šeimų. Bet rašydamas apie Lietuvos valstybės įsikūrimą, P. Klimas jau nepaboją vidaus gyvenimo tarpusavių klotų santykių ir valstybinės santvarkos atsiradimo stumokliu išveda ne iš vidaus to laiko tarpinio lietuvių tautos gyvenimo, bet iš išorės politikos vyksmo.

V. T. Pašuta rašo, kad lietuvių mokslininkai paskelbė vertingus savo darbus iš istorijos,

būtent: Z. Ivinskis apie ūkininkiją, M. Krasauskaitė ir K. Avizonis apie bajoriją, Albinas Rimka, I. Remeika ir Z. Ivinskis apie senovės prekybą.

Įdomios J. Jakšto studijos apie kunigaikščio Gedimino užsienio politikos dokumentų šaltinius. J. Stakauskas, A. Steponaitis parašė monografijas apie Lietuvos santykiavimus su užsieniu, o taip pat ir su Ordinu. Senovės Lietuvos karo klausimais rašė V. Biržiška, S. Sužiedėlis, Z. Ivinskis. Apie gana painingą kunigaikščio dinastiją rašė A. Kučinskas, E. Volteris, P. Šliažas, J. Jakštas ir kiti. Gi iš kalbotyros srities daug vertingos medžiagos sukeitė G. Gerulis, K. Būga ir A. Salsys. Tarp kitko, Pašuta E. A. Volterį vadina istoriku entuziastu, archeologu, etnografu ir, esą, jau laikas jo visus rašto darbus surinkti ir išleisti atskiru leidiniu.

J. Basanius-Basanavičius pavadintas didžiuoju Lietuvos mokslo organizatorium, likiminių Lietuvos praeities tyrinėtoju. Taip pat V. T. Pašutai žin-

(Tęsinys 11-me psl.)

Prieš siųsdami
DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR
per kurią nors firmą,
Pasiklauskite patys savęs
apie sekančius dalykus:

1. Ar firma patikima?
2. Ar ji tai įrodė?
3. Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?
4. Ar ji naudoja geriausias dėžes?
5. Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?
6. Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
SKYRIŲ

716 Walnut Street PHILADELPHIA 6, PA. WALnut 5-3455	1991 Broadway NEW YORK 23, N. Y. LYceum 5-0900	263 Market Street NEWARK 2, N. J. Market 3-1968
4102 Archer Ave. CHICAGO 32, ILL. FRontier 6-6399	6446 Michigan Ave. DETROIT 10, MICH. TASHmo0 5-7560	390 W. Broadway S. BOSTON 27, MASS. ANDrew 8-8764
1313 Addison Road Cor. Superior & 71 St. CLEVELAND 3, OHIO UTah 1-0807	683 Hudson Ave. ROCHESTER 21, N. Y. BAker 5-5923	346 Third Ave. PITTSBURGH 22, PA. PITTSburgh 1-3712
851 Hollins Street, BALTIMORE 1, MARYLAND. 979 So. Broad Street, TRENTON, N. J., EXPORT 4-8085	MILberry 5-8787	HEEnock 5-2069
174 Tilghman Street, ALLENTOWN, PENNA. 202 Second Street, LAKEWOOD, N. J., FOXcroft 3-6621		

Greit atgabenkite savo siuntinius PAS mus, ir mes greit ISSIŪSIME juos!

Spalio mėnesio sukaktys

Spalio mėnesys yra gimę daug žymių žmonių, kurie yra plačiai žinomi visame pasaulyje. Dalį iš jų čia norime paminėti.

Spalio 2 d. **Mohandas K. Gandhy** (1869-1948), kuris yra žinomas kaip Indijos nepriklausomybės tėvas. Ejęs teisės mokslus Londone Gandhi vėliau tapo 400 milijonų indų valstybės vadu, pasižymėjęs jos kovoje už laisvę ir geresnį būvį. Jis nemirė sava mirtimi, bet krito nuo žudiko rankos.

Spalio 10 d. — **Giuseppe Verdi** (1813-1901) — žymus italas daugiau negu 10 operų kūrėjas. Jo žinomesnieji kūriniai — *Traviata* ir *Trubadūras*. Pasižymėjo taip pat ir religinės muzikos kūrime.

Spalio mėn. 11 d. — **Eleonor Roosevelt**, gimusi 1884 m. Ji yra 32-jo Amerikos prezidento žmona, pasižymėjusi savo keliavimu, paskaitomis ir rašiniais spaudoje. Ir dabar dar ji yra aktyvi visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

Spalio mėn. 14 d. — **Dwight D. Eisenhower**, gimęs 1890 m. Tai 34-tasis Amerikos prezidentas, šią poziciją užėmęs 1953 metais ir joje esantis ir šioms dienoms. Yra gimęs Teksas valst., 1915 m. baigęs karinę akademią. II Pas. Karo metu vaidinęs didelį vaidmenį karinėse operacijose Europoje. Po karo nuo 1948 iki 1952 metų vadovavęs COLUMBIJOS universitetui.

Spalio mėn. 16 d. — **David Ben-Gurion**, gimęs 1886. Jis yra Izraelio min. pirmininkas nuo 1948 m. (su keliomis pertraukomis). Gimęs iš žydų šeimos Lenkijoje. Plačiai išsilavinęs žmogus; kalba devyniomis kalbomis.

Noah Webster (1758-1843) mokytojas, knygų autorius, laikraščių leidėjas. Jis labiausia yra žinomas kaip anglų kalbos žodyno paruošėjas, kuriuo naudojamos ir šiomis dienomis.

Spalio mėn. 19 d. — **John Adams** (1735-1826). Jis yra buvęs Amerikos prezidentas, vienas iš Nepriklausomybės Deklaracijos pasirašytojų. Šis žmogus yra turėjęs ilgoką politinę karjerą: nuo 1788 metų tarnavo viceprezidentu iki kol 1796 m. buvo išrinktas prezidentu. 1800 m. taip pat kandidatavo prezidento postan, bet buvo nugalėtas Jeffersono.

Spalio mėn. 21 d. — **Alfred Nobel** (1833-1896). Tai dinamito išradėjas, švedų pramonininkas ir filantropistas. Daugumoje žinomas kaip žmogus, kuris paliko 9.2 mil. dolerių įvairių sričių premijų fondė. Šios premijos, dabar žinomos "Nobelio premijomis" yra teikiamos kas metai. Pirmosios tokios premijos buvo paskirtos 1901 metais.

Spalio 22 d. — **Franz Liszt** (1811-1886). Šis vengrų tautybės žmogus išgarsėjo kaip pianistas ir kompozitorius. Studijavo muziką Vienoje ir Paryžiuje. Išgarsėjęs muzikiniame

pasaulyje, 1861 m. išvyko Romon, kur įstojo į pranciškonų vienuolyną, tapdamas vienuoliu ir ten pradėjo mokytį muzikos.

Spalio mėn. 27 d. — **Theodore Roosevelt** (1859-1919). Pasižymėjęs politikas, buv. New Yorko gubernatorius, vėliau Amerikos viceprezidentas. Miliau prez. McKinley, 1901 m. jis užėmė jo vietą ir prezidento pareigose išbuvo iki 1909 m.

Spalio mėn. 28 d. — **Dr. Jonas Salk**, gim. 1914 metais. Tai dar neseniai pagarsėjęs žmogus, kurį pasaulis pažįsta kaip prieš polio ligą kovojančių vaistų išradėją. Gimė prastame New Yorko rajone; baigė New Yorko universiteto medicinos mokyklą.

Spalio mėn. 31 d. — **Chiang Kai-shek**, gim. 1886 metais. Didelis kiniečių politikas, Tautinės Kinijos kovotojas, besipriešinantis komunistinei agresijai. Yra baigęs kiniečių karinę akademią Paoting mieste; turi generalissimo laipsnį.

Šalia šių, reikia sužymėti bent kelis lietuvius, kurie spalio mėnesyje mini savo gimtadienius. Spalio mėn. 1 d. 75 m. amžiaus sukaktį minėjo prel Mykolas Krupavičius, spalio mėn. 27 d. rašytojui kan. Mykolui Vaitkui suėjo 77 m. amžiaus.

E. Sulaitis

Dail. Inozo Pautienius sukaktvinė meno darbų paroda, kurią ruošia susidaręs komitetas, bus atidaryta š. m. lapkričio 5 d. 6, 30 v. v.

Numatoma išstatyti daugiau negu 40 allejinės tapybos darbų, iš kurių bene 30 sukurti per paskutinius dvejus metus. Gamtovaizdžiai labai įvairūs, — vieni iš Rhode Island, Maine, Mass. valstybių, kiti iš Neb-raskos prerijų, Mėlynųjų kalnų Kanadoje. Anksčiau dailininkas su natūrmortais beveik nesirodydavo, o šioje sukaktvinėje parodoje jie sudaro bene arti ketvirtadalio visų išstatomųjų kūrinių. Be peizažų ir natūrmortų meno mėgėjai turės progos pamatyti ir naujusius dailininko portretus.

Paroda bus čiuurlionio Galerijoje, Čikagoje, ji truks nuo lapkričio 5 iki 13 ir uždaroma 9 v. v.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ ir kitus kraštus

Jūsų pristatyti ir iš Europos (iš katalogu). Siunčiame akordeonus, gitaras, siuvas masinas ir kt. Viskas žymiai nupigntomis kainomis

Overseas Cargo Co.
514 W. Pershing Rd. (39th St.)
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: OA 4-9079
Vedėjas P. NEDZINSKAS

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, OCTOBER 29, 1960

Miglotas rytas...

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

chologiškai pagrįsti, nei kompoziciniai sumegzti. Kad ir pačioj apysakos pradžioj autorius keletą kartų pabrėžtas Uršulytės alergiskas nemėgimas girtų bernų. Jeigu apysakos būtų atpasakota vadinamąja "flash back" forma, akylesnio skaitytojo vaizduotė tuoj susikurtų gana stiprų psichologinį pateisinimą šitokiai alerģijai: juk jei Antanas nebūtų buvęs girtas, nebūtų įvykę afeuros su siuvėja ir šandien Uršulytė turėtų laisvas rankas!

Perdažnai "Šaltų vandenų" autorius ir jo apysakos veikėjų logika atsiremia į šitokius sakinius:

— "Miegokim, mama, nes berzas jau vistiek nulūžo." (133).

Zinoma, mažesnių reikalavimų skaitytojas gal ir apsi-džiaugs suvokęs paralelę tarp nulūžusio berzo ir sudužusios meilės, tačiau daugumai tai atrodys žalia, dirbtina ir pigu. Labai neefektinga ir "Šaltų vandenų" pabaiga. Autorius, ar tai nebedrįsdamas varginti jau ir šiaip ligos nukankintos herojės, ar tai prisibijodamas įklimpti į dar tragikomiškesnes situacijas, svarbiausiąjį dalyką — Antano ir siuvėjos afe-rą ir jos pasekas — leidžia at-pasakoti Daratai, apie kurią dar visų negandų atėjus į pro-ą ir pati Uršulytė nebėra to-kiuos geros nuomonės:

— "Jūs apie šermukšnius, o aš atsiminiau Daratą. Nieko ji neišmano. Sykį ji man pasako-jo apie pereklę vištą. Dėl vis-tos... tegul jau bus Daratos tiesa, bet... et! žmogus visai kas kita... šalčiausias ledas nepadės." (132).

Rašydamai apie pirmąsias V. Ramono knygas recenzentai dažnai jam priskirdavo impre-sionizmą įtaką. Kaip matėm iš pačioj pradžioj cituotų ga-balų V. Ramonas, bent gamtą ir aplinką piešdamas dažnai impresionistu ir rodosi, tačiau visuomoje jo kūrybai šis stilius niekada nebuvo artimas. Vienok "Šaltuose vandenyse" V. Ramonas vietomis lyg ir ban-duo pateisinti anųj recenzentų pažiūrą, panaudodamas savo-tiškai impresionistinį stilių ir veikėjų nuotaikoms bei išgy-venimams pavaizduoti.

Paroda bus čiuurlionio Gale-rijoje, Čikagoje, ji truks nuo lapkričio 5 iki 13 ir uždaroma 9 v. v.

tikos pasigendame paskutinėje apysakoje "Raudona skarelė". Jeigu "Šaltieji vandenys" išgelbėjo Uršulytės skaistybę, tai "raudona skarelė" ne tiek už pačios skaistybės, kiek už jos simbolio — rūtelių žaliųjų — paniekinimą pražudo ber-ną Miką su kūnu ir dūšia. Rei-kalas čia jau kriminalinis.

Pas ūkininką Tomosą tar-nauja Agota Žiemytė. Merga gražiai nuaugusi, tik su "ka-žinkur į šalį" žiūrincia dešine akimi. Ten pat tarnauja ir so-cialistiškai išprūsęs, Lenino raš-tus skaitas, bernas Mikas. (Veiksmas, beje, ir vyksta pir-mojo bolševikų atplūdžio mė-tu). Tarp Miko ir Agotos įvyk-ta įvairios komplikacijos: sim-patija (gal ir meilė), įtarinėji-mas, išsikolijimas ir kerštas.

Kada, savo rasybės viršūnėje Mikas užkrauna šakę arklų mėšlo tiesiog ant Agotos rū-telių eželės (rūtelių, kurios yra "šventa žolėle", kurių nė gy-vulus neliečia!"), ši negali jam dovanoti. Melždama karves ji Mikui pasako, kad Ilgaragei tarp kojų nagų įlindęs šipulys.

Mikui apie karvės kojas besikrapštant Agota vikriai ant jo pečių užmeta raudoną ska-relę, kurią pamatęs bulius nu-traukia grandinę (Agotos prieš tai įpiautą bruzekliu) ir įnir-šęs berną negyvai užbado.

Jeigu šalia moralinių bei kri-minalinių čia autorius turėjo dar ir politines intencijas, jos jau sunkiau duosis suvokiamos ir lakenės vaizduotės skaity-tojui.

"Raudona skarelė" parašyta lakonišku, reportažiniu stiliu-mi. V. Ramonas detales čia iš-dėsto kaip nusikaltimo įran-kius, tvarkingai, paeilini, ex-hibit nr. 1, exhibit nr. 2, etc. Jis nešališkas liudininkas (nors dažnai, atrodo, kiek krypstas į rūtelių pusę). Jūs skaityto-jai — jūry komisija. Sprendi-mas priklausys nuo jūsų kas svarbiau: žmogaus (nors ir ko-munistuojančio) gyvybė ar rū-teleis?

"Raudona skarelė" daugiau panaši į apybraižą literatūri-niam kūriniui dar juodraštinėje stadijoje. Ne tik kad mazgai nesurašyti, bet dar ir silnių galai toli viens nuo kito.

Jeigu su pirmąja apysaka (Miglotas rytas) V. Ramonas ir nepadarė šuolio savo kūry-boje, tai bent išilaišk savo paskutiniųjų romanų aukštū-moje. Tačiau, su liūdesiu, to negalėjom pasakyti apie ant-rašias dvi jo šių metų rinkinio apysakas. Nesinorėtų iš to da-ryti išvados, kad ir V. Ramonas jau rikiuojasi gausion greton talentingų lietuvių kūrėjų savo kūrybos viršūnę pasiekusių pirmojoje savo amžiaus pusėje ir vėlesniais darbais tero-dančių nuolatinį, palaipsnišką išsekimą. Bet, kad ši tema da-rosi kasdien labiau aktuali ir kad jos priežastys prašosi giliau panagrinėjamos — aišku be įrodinėjimo.

Vincas Ramonas MIGLOTAS RYTAS. Apysaka. Lietuviškos Knygos Klubas, 1960. 166 pusl., kaina \$2.00. Aplanką piešė dail. J. Pilipauskas.

Iš pasikalbėjimų su Lietuvos Tyrimo Instituto direktoriumi Martynu Braku

Seniai lauktasis svečias iš Rytų, Lietuvos Tyrimo Instituto vedėjas Dr. Martynas Brakas atvežė į mūsų pasaulinę lietuvių sostinę daug ko naujo ir svarbiausia, naujo entuziazmo. Kaikada kad ir pelnytai pasigiriame, jog Chicagoje koncentruojasi ne tik stambiausia lietuvių grupė Amerikoje, bet ir gyviausias veikimas. Masine veikla, parengimais, pasirodymais ir, svarbiausia, finansinėmis kontribucijomis bei aukomis — taip. Bet intelektualinė veikloje, pasirodo, teks su New Yorku dalintis, gal būt, lygiai per pusę, tą kreditą atiduodant ne kokioms grupėms ar sambūriams, o mažai grupei, greičiausiai pavienių veikėjų, susispietusių į Lietuvos Tyrimo Institutą (Lithuanian Research Institute, Inc.) ir jo Lietuvos Vakarų Studijų Komisiją.

Tas Institutas, tikriau Lietuvos Vakarų Studijų Komisija, prieš pora metų išleido labai vertingą penkių autorių — Marijos Gimbutienės, Juozo Lingio, Jurgio Gimbuto, Jono Balio ir Juozo Zilevičiaus knygą "MAŽOJI LIETUVA. Rytprūsių ir Vakarų Lietuvos priešistorinės kultūros apžvalga. Vakarų Baltų kraštas — Baltų kultūros centras".

Dabar pats Instituto vedėjas atvyko į Chicago, "apdėti kontribucija" sostinės piliečius kitam labai rimtam reikalui. Instituto pasiūlyti išleisti Dr. Jono Balio knygą — knygą apie Lietuvą svetimomis kalbomis bibliografija — buvo liūdi šiol labai jaučiama spraga, kurią užkimšus bus daug patarnauta Lietuvos bylai visame civilizuoame pasaulyje, nes kiekvienas politikas ar valstybės vyras, norėdamas ką apie Lietuvą, lietuvius ir mūsų problemą sužinoti, turės tik pasitikėti bibliografijoje, kur, pagal reikalą suskirstytą visą, kas tuo ar kitu reikalu kada, kur ir kokia kalba yra parašyta. Pabrėžtina ir tai, kad new yorkiečiai ne tik naudingai knygų leidimu nori būti nepriklausomi, bet ir finansiškai pasiryžę pakelti didesniąją našta, nes ši knyga kaštus nemažiau kaip 4 tūkstančius dolerių, o iš Chicago prašomas tik vienas ketvirtadalis. Nors chigagiečiai tų kontribucijų turi bene daugiau negu bet kuris kitas lietuvių susibūrimas Amerikoje, tačiau tą vieną tūkstantį — galima drąsiai tvirtinti — sumes be sunkumų!

Be šita yra tik gera pradžia. Kaip jau trputį užsiminta, Lietuvos Tyrimo Institutas turi jau numatęs du kitus nepaprastos svarbos darbus. Vienas iš jų yra *Petro Būteno darbas apie lietuvių tautos pėdsakus senovėje, tai yra apie lietuviškus vietovardžius Mažojoje Lietuvoje* ir tose srityse, kur tik lietuvių kada gyventa. Petras Būtenas, nepriklausomoje Lietuvoje buvęs Panevėžio vėlyvųjų gimnazijos vicedirektorius ir paskutiniu metu direktorius, yra žinomas kaip nepaprastai kruopštus kultūros darbininkas ir jis Lietuvos senovę yra nuo senos tiek pamėgęs, kad jos istoriją, proistorę ir lietuvių tautos gyvenamą bei gyventų kraštų geografiją iki mažiausių smulkesnių atmintinai žino. Tai yra tikra vaikščiojanti lietuvių tautos senovės enciklopedija. Žymiausia dalį savo surinktos medžiagos jis jau yra suklasifikavęs, bet jos archyvuose yra tokia daugybė užrašų, išrašų ir kt. brangios mūsų senovės tirti ir teisei į savo žemes įrodyti medžiagos, kad truktų pora metų vien tik tam darbui atsidėti, norint visą lobyną į knygų formą sudėti. Dr. Brakas mano, kad Petro Būteno medžiaga apie lietuviškus paminklus ir lietuviškos kilmės pavardes, vietovardžius ir kt. kalbinius paminklus galės tilpti, gal tik į tris tomus.

Yra didelė nelaimė, jog neturime galimybės (išteklių), kad tokiam vyrui būtų galima aprūpinti porai metų pragyvenimą, kad jis nieko kito nedirbtų, o tik savo brangų lobyną į knygų formas dėtų. Patiriama, kad Petras Būtenas greitai laiku bus pensininkas, tad su nedidele parama iš šalies galėtų vien tik tam darbui atsidėti!

Kitas yra Jonas Matusas, jausmas mūsų istorikas, dar nepriklausomos Lietuvos laikais Vytauto D. universitete dėstęs apie Lietuvos pajūrio ir Prūsijos žemės istoriją, ir daug rašęs istorinėmis temomis. Jonas Matusas turi surinkęs *tartinę kolektyvą užrašų nuo Mažosios Lietuvos kapinių antkapių, o kas tą dalyką arčiau žino, tvirtina, kad tuose užrašuose slypi dar vienas mūsų visai dar neįskaitytas didelis lietuvių kultūros istorijos lapas. Yra tekę skaityti tokius užrašus ant figūrinių antkapių Klai pėdos krašto pajūrio žvejų kapinaitėse. Tai yra savotiška, vargu kitų tautų turėta, liaudies kūrybos pavyzdžių antologija. Sako, tokių lietuviškus paminklų buvę galima apščiui dar aptikti Rytprūsijų kapinėse tokiose vietose, kur lietuvių kalba jau buvo spėta išnaikinti dar prieš nacių ir komunistų siantimą. Kad prie Būteno vietovardžių Matuso antkapių nuorašai bus naudingas papildymas lietuvių tautos tėvynės Gintaro Krante įrodymų, aišku ir be tolimesnio įrodynėjimo.*

Kaip Dr. Brakas kalbėjo, Amerikos lenkai savo lenkiškoms studijoms turi sutraukę geriausias savo intelektualų jėgas emigracijoje. Net estai, kurių čia Amerikoje tėra maža saujelė, yra jau išleidę kad ir

JERRY PRESTONE - 20 metų amžiaus mitaukietis, pasakoja laikraščio reporteriams apie savo patyrimus Kuboje, kur buvo kalinamas trijuose kalejimuose. Iš paskutiniojo kalejimo jam pasisekė pabėgti.

mažą savo tautologijos bibliografiją svetimomis kalbomis.

Dar kas šioje vietoje svarbu pabrėžti. To paties Lietuvos Tyrimo Instituto dėka teko laisvajame pasaulyje gauti bene tik vieną Povilo Pakarklio knygos "Kryžiuočių valstybės santvarka" egzempliorių. Kiek Lietuvos okupantai maskoliai, matyti, stengėsi tą knygą išnaikinti, kad ne pėdsako neliktų, parodo šis faktas. Tūlas amerikietis, susirašinėdamas su kokiais ten raudonais kultūrininkais okupuotoje Lietuvoje, parašė, prašydamas jam atsiųsti Pakarklio minėtą knygą. Gavę atsakymą, kad tokios Lietuvoje nebuvo išleista. Tas amerikietis nusiuntė nufotografuotą P. Pakarklio knygos (to vienintelio Amerikoje esančio egzemplioriaus) pirmojo puslapio kopiją, į tai gaudamas atsakymą, kad ta fotokopija yra "melas", nes tokios knygos nebuvo išleista.

Dabar vis dažniau girdima pareikalavimų daugiau istorinių šaltinių apie Lietuvos senovę ir jos teritorijas. Išvertus į anglų kalbą Pakarklio knygos kad ir tik vien III skyrių su visais bibliografinių šaltinių nurodymais ir išnašomis, kaip paties Pakarklio sutvarkyta, būtų daug padėta šiam degančiam reikalui. Žodžiu, atrodo, kad Chicago gaus pradėti glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti su New Yorku, ir iš to bus didelė nauda visam lietuviškos reikalui.

Tapytojo Petro Kalpoko vieni iš geriausių jo kūrybinio laikotarpio paveiksai — dr. A. Sliūpaitės portretas ir Italijos peizažas jau gauti Chicagoje. Šiuodu kūriniui P. Kalpoko buvo nutapyti beveik prieš 40 metų. Pirmasis Lietuvoje, ant rasis — Italijoje. Idomu, kad už tąjį portretą dr. A. Sliūpaitės brolis prof. K. Sliūpas, anais laikais užmokėjo 3.000 litų (300 dolerių). 1913-14 m. Kalpokas kartis nuo karto gyvendavo Vokietijos meno centre — Miunchene, kur vokiečiai labai aukštai vertindavo jojo darbus. Netgi jų meno žurnalas "Jugend" nekartą buvo įsidedęs P. Kalpoko darbų spalvotas iliustracijas. Šio žymaus lietuvių tapytojo geriausi dar-

o vienas kitas buvo nuipiekias. Dail. P. Kalpokas mirė Lietuvoje bene prieš 15 metų.

Šie meno darbai, dabar atgabenti Čikagon, lapkričio 5 d. laike J. Paulieniaus parodos atidarymo bus išteikti Čiurlionio Galerijai.

Jeigu nori sužinoti naujaušias ir tikriausias žinias, kas dedasi pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje — skaityk dienraštį "Naujienas".

SOPHIE BARCUS
RADIJO VALANDA
Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102.7 FM
Kasdien: nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto
Seštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUSKOS: pirmad. 7 val. v.
Tel.: HEMlock 4-2413
159 S. MAPLEWOOD AVE.
Chicago 29, Illinois

QUEEN RECREATION
Air conditioned Cocktail Lounge
Ample free parking.
Free instruction by experts.
Openings now for mens & womens league bowling.
6236 S. ASHLAND
PR 8-9800.

JOSEPH MCPHEE FUNERAL HOME
Joseph & James McPhee,
Directors
Air Conditioned Chapels
Ample Parking Area.
7133 SO. WESTERN AVE.
PR 6-0776.

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI
PERKRAUSTAU (MOVING)
BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas aprausta.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. Lituania Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

GRADINSKAS
FM NESIOJAMI
transistoriniai radijai,
vėsintuvai, televizijos, fonografai.
Pardavimas ir taisymas.
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998.
Atdara kasdien. Sekmad. uždaryta.

Arthritis - Rheumatism
Si nauja kombinacija, AMERPOL skubiai palengvina sanarių uždegimo sukeltą skausmą, paraudimą ir sumušimą skaudančių raiščių sustinimą, kuri sukelti arthritis ir reumatizmas.
Mosis, 96c. Tabletes \$3.50 pas juos vaistinėna.
DR. EMILY V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3:00 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.
Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet., antrad. ir penktad. 9-3 val. popiet.
"NAUJIENOSE" gali rašyti kiekvienas ir apie viską.

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Seštad. nuo 9:00-2:00 p. p.
Trečiadieniais uždaryta.
Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniais ir penktadieniais
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REPUBLIC 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel.: PROspect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel.: OWens 5-0333
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 14 ir 7-9. Antrad. nuo 1-3. Trečiad. ir Seštadienį tikrai susitarus.

DR. JONAS G. BYLA-BYLAITIS
Nervų-Smegeny Ligos, Chirurgija
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 W. 51st St.
Valandos: Seštadien. susitarus, skambinti TIK Pirmad., Antrad., Ketvirt., Penkt. TIK nuo 2-4 ir 6-8 vak.: PR 6-1795. Rez. TREmont 9-5890

Ofiso telef.: Virginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-3234
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akušerija ir moteriškos ligos.
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val vakaro.
Seštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Trečiadienį pagal sutartį.
Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAJŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-9 val. po pietų kasdien. Seštadieniais 1-4 val. p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų ir 6-8 vakaro.
Trečiad. ir seštad. uždaryta.
Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. telef.: GARDens 3-7278

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą.
Išskyrus trečiadienius ir seštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7 Treč. ir seštadienį tik 10-12.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-9 val. vakaro.
Trečiadieniais uždaryta.
Seštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepia - sukvirkite KEEdzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3:00 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.
Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet., antrad. ir penktad. 9-3 val. popiet.

"NAUJIENOSE" gali rašyti kiekvienas ir apie viską.

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Seštad. nuo 9:00-2:00 p. p.
Trečiadieniais uždaryta.
Tel.: PROspect 8-1717

Ofiso telef.: Cliffside 4-2895
Rez. telef. WAilbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
Bendra praktika ir chirurgija specialiai
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 West 47th STREET
(kampus 47th ir S. Hermitage Ave.)
Ofiso val.: nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 9 val. v.
Seštadieniais nuo 2 iki 6 val. v., išskyrus sekmadienius.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ LIGŲ
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5527
OFISO val.: pirmad. 7-9 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v. seštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 6-5195
Atostogose iki š. m. rugpjūčio 1 d.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez. PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 West 31st STREET
(kampus Halsted ir 31-o gatvės)
Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Seštadieniais 1-4 p. p.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandžai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Seštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiad. uždaryta), seštad. 10 ryto iki 2 p. p.

Dr. Kazimieras MICHEL
Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusiopusias ir neruotas akis
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Idėja netikra — artificialė akį pagal sveiką. Tikrina klausą ir pagalbinti negirdintiems. Praktikuoja 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 So. Ashland Ave. YA 7-6616.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YAards 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivias Akis Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir sešt. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

CHICAGO'S SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARZAS BUČODARZAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PERKRAUSTYMAI MOVING
Laidimai — Pilna aprauda
ZEMA KAINA
R. SERENAS
2047 W. 67th Pl. WAilbrook 5-8063

REMKITE TUOS BIZNIERIUS, KURIE GARSINASI "NAUJIENOSE"

Prompt material deliveries. RESIDENTIAL - COMMERCIAL INSTITUTIONAL
2519 W. 47th Street. LA 3-0363

JOUSMA FUEL & BUILDING MATERIAL
Ready mixed concrete. Highest quality range & furnace oil. Radio dispatched trucks. We give TOP value stamps. For prompt service call PO 7-8370
5903 S. ARCHER AVE. (Corner Archer & Central).

BEAUTIFUL CLOCKS BUILT - IN EASY INSTALLATION... DO IT - YOURSELF
Precision built, accurate, smartly styled World famous, fully guaranteed, self-starting movement with sweep second hand. Face 11 inches in diameter. Available in genuine brass or in black finish. Full installation instructions included. Specify style and finish.
Shipped post - paid - insured. Include check or money order. \$12.95. F. E. Tax included. Box No. 96. Dept. A. F. CRUPE TOOL MFG. CO. OWOSSO, MICH.

Naujas savininkas vadovauja KEATING R. LABORATORIJAI
4239 S. Kedzie
Pilnas receptų išpildymas. Reikmenys ligonio kambariui. Veltui pristatymas. Dėl skubaus pataravimo kreiptis HEMlock 4-1607

LAWN LANES
Ample free parking
16 BRUNSWICK FULLY AUTOMATIC LANES
Cocktail Lounge & Service Bar - Snack Shop - Supervised playroom - free instruction. Womens open & league bowling. Ladies bowling schools forming to bowl at 9 A. M. — 1 P. M. or 5 P. M. on the day of your choice.
6750 S. Pulaski. — LU 2-2525.

DIANE'S SELF-SERVICE PRODUCE FARM
8756 S. Stony Island Ave.
We Deliver — RE 4-8863
\$1.00 Minimum Order
Open 24 hours Daily
FRESH DAILY
FRUIT... VEGETABLES
THE FRESHEST IN CHICAGO'S SOUTH SIDE

NOW OPEN S AND S CYCLE SHOP REPAIRS
3514 W. 111th St. — 1933 W. 127th St. Chicago, Ill. Blue Island, Ill.
Featuring Ranger Bicycles new and used.
Free pick up & delivery on all makes of Bike. Call GARDner 2-8976.

SLOAN'S DEPARTMENT STORE MOKINIŲ DRABUŽIŲ CENTRAS
Pilnas pasirinkimas vyriškų, moteriškų ir vaikams rūbų, duoda visai juos labai geriausiai ir pigiausiai už žemiausias kainas. Kalbam lietuviškai.
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PROspect 8-9210

MC NICOLAS PLBG. CO.
Plumbing Contractors. Specializing in Remodeling. Hot Water Heaters — Flood Control. Licensed — Bonded — Insured. All work fully guaranteed. Residential — Commercial — Institutional.
6900 S. KEDVALE. LU 5-9066.

BEST BUY LIQUORS
Imported & Domestic "Name Brand"
WINES — LIQUORS — BEERS at cut rate prices. Catering to church & social affairs. We invite commercial accounts
2857 W. 63rd St. — PR 8-9185

WINE TREES ORDER NOW!
CANADIAN SCOTCH PINES \$1.00 on Stump
Choice Quality - Nursery Grown
Phone or Write Mike Smilka
5925 E. 7th MILE
Detroit, Mich. — TU 2-1200

LEECRAFT CO.
Everything for the Hobbyist. Complete stock of crafts. Model building Kits — Plastic Handcraft supplies — Jewelry findings.
Tools & Accessories — HO trains
Open daily till 6. Mon-Thur-Fri-till 9 Sun. 1 P. M. 6 P. M.
6319 S. Western. — WA 5-4140

complete 22.72 up with Shampoos - Hi style, Cut and Spray
No appt. needed
CHARM BEAUTY NOOK
1702 W. 47th Street
Phone YA 3-5757
Open Thurs. & Friday Evenings

BRAZIL BRAZIL
Kainos nuo \$2.50 iki \$1.25 už skerį. Mažiausia reikia pirkti už \$2.500. Aš tik dabar grįžau iš Brazilijos ir galiu padaryti Jums Agriculture & Timberland pasiūlymą. Nuo 1,000 iki 100,000 akru. Rašykite Dept A. F. AVERNA REALTY
2626 Pasadena Ave. L. A. Calif.

D & C Appliance Co.
TV — RADIO — ANTENAS Washers and Dryers Repair & Service
Wringer Type and Automatic. Most makes & models. Also Vacuum Cleaners and Small Appliances
6844 S. Racine Ave. VI 6-4981

7% BONAI
parduodami
GIDEON BAPTIST CHURCH
2209 E. Pawnee, Wichita, Kansas
3-čioji didumo Baptistų bažnyčia mieste.
Mūsų Ekspansijų programai. Rašykite ir gausite smulkesnių informacijų.

SOUTHWEST FUEL SERVICE
RANGE AND FURNACE OILS
24 hr. service
2 oil 400 gals. ar over 13.1c gal.
2 oil less 400 gals. 13.6c gal.
1 oil 2 galon over 14.1c gal.
LUDlow 5-1806.

ATDARA KASDIEN
nuo 9-9 val.
Sekmadeniais: 11-tos ryto iki 6 val. p. p.
FAMILY FAIR, INC.
Pagrindinė rūbų gamykla, parduodanti sumažintomis kainomis.
7046 KENNEDY, Hessville, Indiana.

6 arba 7%
BONAI
parduodami
WICHITA CHRISTIAN ACADEMY
2209 East Pawnee
Wichita, Kansas
Elementary & Junior High School
Rašykite ir gausite visas informacijas.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BŪCIULIS
9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, OCTOBER 29, 1960

Ką žmonijai žada...

(Atkelta iš 7-to psl.)
dalių. Savo ligšiolinių tyrimų rezultate Dr. Shulbert neseniai paskelbė, kad nuo 1955 iki 1957 m. radioaktyvaus stroncijaus 90 kiekis Amerikos vaikų kaučiuose tarp 1 dienos ir 4 metų amžiaus yra padvigubėjęs.

Gydytojai, biologai ir atominiai mokslininkai, kaip ir ginklavimosi specialistai, strategai ir politikai pagaliau pradeda būti vieningos nuomonės, kad "krituliai" (fallout) — radioaktyvių dalelių kritimas iš erdvių žemės sudaro žmonių pavojų. JAV mokslininkas, Nobelio laureatas, chemikas Linus Pauling tvirtina: "Dešimtys tūkstančių žmonių atominių spindulių radiacijos paveikti turės mirti ankstyva ir skausminga mirtimi. Šimtai tūkstančių kūdikių apsigims paliejamais ir išsigimeliais arba visai nepajėgūs gyventi".

Kiek autoritetai tebėra neautoritetingi tos grėsmės klausimu, štai dvejopos nuomonės: 1) Amerikos atominės energijos komisija bando švelninti, aiškindama, kad esą: "Spinduliavimų kiekis, koks mums visiems tenka atominių spindulių pasekmėje, yra mažesnis negu tas, kokį gauname, nešiodami rankinį laikrodėlį su šviečiančiomis rodyklėmis". Dr. Wright Langham bando užtikrinti, kad "stroncijaus 90 kiekis iki 1967 metų pasieks tik dešimtą nuosimtį pavojaus ribos". Gi iš kitos pusės tuo pačiu metu aname memorandume skelbiama:

2) "Zemutinė pavojaus riba dėl ligšiolinių trijų didž. valstybių padarytų atominių spindulių jau yra 75 nuosimėmis perviršyta".

Mokslininkai akiai žaidžia žmonių likimu

Kodėl tokie prieštaravimai net pačių atominių mokslininkų tarpe?

Todėl (ir tai yra visų liūdniausia), kad to pikčiausiojo priešo stroncijaus 90 veikimas į žmonių gyvenimą ir gyvybę dar toli gražu nėra pakankamai žinomas, nes mokslas dar toli gražu neturi užtikrintai patyrimo (stroncijaus radiacija gali testis gentkartėmis, o dar tik keli metai praėjo, kaip mokslininkai pradėjo pasaulį tais nuodais užteršt). NB: Mokslininkai pradėjo tyrinėti radioaktyvių kritulių veikimą tik nuo 1952 metų, kai tu metų lapkričio 2 d. Enivelota-atolė, Pacifike, buvo išsprogdinta pirmoji vandeninė bomba, o nuo to laiko visos trys didž. valstybės yra išsprogdinusios daugiau negu 200 atominių ir vandeninių bombų... O kiek jų visos trys turi, galima spėti iš Amerikos, kuri viena, pasak Linus Pauling, turi 75,000 atominių bombų atsargą, kurios užtektų dvidešimt kartų žmonių sunaikinti žemėje... "Ga-

na pastebėti, kad vienos tokios bombos krituliai daug jau nuos toliu pridaro", pareiškė Pauling.

Jau šiandien, praneša tyrinėjimų rezultatai iš New Yorko, tarpe kiekvienų 200 gimusių kūdikių vienas yra tiek deformuotas, kad netinka gyventi. Vienas iš kiekvieno 100 gimta su tokiais trūkumais, kad nors ir galės gyventi, bet jo gyvenimas bus viena kancėja. Trys iš 100 naujagimių turi šokišius ar tokius kūno trūkumus, o kiek tokių kūdikių gimta, kurie turi mažus apsigimimus, tokius kaip rankos šeši pirštai, kuriuos galima operacijos keliu pašalinti ir t. p.

Jau dabar deformuotų skaičius padidėjęs

Jei dabar taip yra, tai kas bus, jei tu sprogdinių toliau daugiau darys? I tai atsako biologas dr. Gentry, jog ir labai mažas stroncijaus 90 kiekio padidėjimas gali padaryti lemiamos įtakos (visų naujagimių kūno išsivystymui. Kai Atominės energijos komisija tvirtina, kad ligi šiol atsiradusio stroncijaus 90 bendras kiekis iki 2029 metų Jungtinės Valstybės išsaus "tik" nuo 150 iki 300 leukemijos ir kaulų vėžio ligų, tai dar nėra joks suraminimas tiem 150-300 žmonių, kurie bus tu baisyti ligų aukomis, įtesia dr. Gentry. O kas bus tada, jei mūsų mokslininkai apsiskaite ir padarė klaidą savo apskaičiavimuose, kiek stroncijaus 90 žmogaus kaulai gali pakelti? Tokių klaidų jau buvo, kad ir mažame maste, būtent rentgeno ir radiumo spindulius atradus... Tada klaidų rezultate nepagydomai apsirgo pavieniai žmonės, dirbę prie tu spindulių ir nežinoję jų kenksmingumo. Šiandien mokslininkai išmoko pavojais užteršti visą žemės atmosferą... J. Pr.

Kuršių Neringa

"Ir kopa atėjo ir uždengė jį..."

Agnes Miegel savo "Nidos moterys" knygoje aprašo, kaip Neringos gyventojai nūolat kovoja su gamtos jėgomis, kurios jiems neša prakeikimą arba palaimą. Kaip žinia, Kuršių Neringoje iki mūsų laikų užsiliko keliaujančios kopos. Nepažįstantiems "Dykumos prie jūros" gali atrodyti neįtikėti-

na, kad maždaug prieš 7,000 metų Neringa buvo miškų apaugusi ir, sprendžiant iš randamų iškasenų, tirstai apgyventa. Net ir Liuterio laikais tas 97 km. ilgumo "žemės tiltas" (siauriausioje vietoje prie Sarkau 400 metrų, o plačiausioje prie Nidos 4,000 mt.) tarp Granzo ir Klaipėdos buvo miško padengtas.

Pablogėjęs klimatas sunaikino šilumą, o miškų naikinimas suteikė smėliui laisvę, leido jūros išmetamam dugniui padengti senąsias kopas. Vakariniai vėjai nešė smėlį įlankos link, kur krovėsi smėlio pylimai. Tenai, užuovėjose, stūksojo iš viso tik septynios vienišos gyvenvietės. Keliaujančios kopos per paskutinius porą šimtų metų pasitraukė nuo pusės tuzino senovės Neringos kaimų, kurių griuvėsiai išsilavino iš juos padengusio smėlio.

Praėjo šimtmečio pabaigoje prasidėjo kopų sustiprinimas. To dėka buvo sulaukytas smėlio kalnų persimetimas iš vienos į kitą. O to buvo atsiekta tam tikrų ruožių apsidūnimu pušaitėmis ir užsėjimu pakrančių avizomis. Aukščiausias smėlio kalnas yra 67 mt. Iki paskutiniojo karo apie pusę keliaujančių kopų buvo sustiprinta. Tačiau šiaurvakarių vėjai pučiant, vis dar buvo galima matyti, kaip Neringos kopos "rūksta". Vėjo smūgiai smėlio kalnam nuplėsdavo "vieną odą po kitos" ir jis smėlio debesimis nunešdavo žemyn prie jūros įlankos šlaito. Iš jūros pusės kopų papėdėje atsiktinai randamas plaukiojantis smėlis, kurio nuosėdose laikosi iškiles jūros vanduo. Keliautojai tas smėlis nėra pavojingas, tačiau jo buvimas yra vienas iš daugelio reiškinų, kuris Kuršių Neringos lankytojus stebina.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

BEN GELLER "The Name Behind the Brand"

OFFERS THE YEARS BEST DEAL ON THE

NEW 1961 CHEVROLET

TOP DOLLAR FOR YOUR PRESENT CAR

IMMEDIATE DELIVERY ON A BRAND NEW CHEVROLET

WE NEED YOUR CAR!

NEW & USED CARS SERVICE & PARTS

3400 W. OGDEN • 3729 W. OGDEN

"WHAT BEN SAYS — BEN DOES"

PASINAUDOK PATIKIMU, KRUOPŠIU IR GREITU MŪSŲ FIRMOS PATARNAVIMU

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

Licensed by INTOURIST

SIUNTINIAI SIUNČIAM I SOVIETŲ RUSIJĄ

LIETUVA, UKRAINA, BALTGUDIJĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, IR KITAS RESPUBLIKAS.

135 WEST 14th STREET NEW YORK 11, N. Y. Tel.: CHelsea 3-2583

MŪSŲ SKYRIAI

141 Second Avenue NEW YORK CITY Tel. GRamercy 5-7430	39 Raymond Plaza W. NEWARK, N. J. Tel. MARKET 2-2877	132 Franklin Ave. HARTFORD, CONN. Tel. CHapel 6-4724	900 Literary Road CLEVELAND 13, OHIO Tel. TOWER 1-1461
332 Fillmore Ave. BUFFALO 6, N. Y. Tel. MOhawK 2674	359 West Broadway SO. BOSTON 27, MASS. Tel. AN 8-5040.	11339 Jos. Campau DETROIT 12, MICH. Tel. TOWnsend 9-3980	632 W. Girard Ave. DETROIT 12, MICH. Tel. WALnut 5-8878
1855 West 47th St. CHICAGO 9, ILL. FRontier 6-6755	3216 Sunset Blvd., LOS ANGELES 26, CALIF. Tel. NORmandy 5-9887	217 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINN. Tel. FEDERAL 2-4908	

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 valandų ir adresatą pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dieni). Istaigose yra pirmos rūšies didelis pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas mūsų normas ir patarnavimus.

ALFONSAS NAKAS

"Alkos" aktoriai suvaidino "Žvakidę"

Kelios pastabos Antano Škėmos veikalo premjerai Detroite praėjus

Pirmą kartą po ketverių metų...

Aną atmintinę šeštadienį, 1960 m. spalio 15 dienos vėlyvakarą, Ispanų salės scenoje, beveik keturiems šimtams žiūrovų išgastigai sekant, aktorius Vytautas Ogilvis sunkia žvakide pirma sudaužė zakristijos vitražus, o paskui savo brolio Aleksandro Gubilo galvą... Ta buvo pradžia pabaigos. Pradžią pabaigos lietuviško Kaino, kuris nei Bacho muzikos pašėlusiuose akorduose negalėjo paskandinti troškimo... smogti savo broliui sunkiu daiktu.

Kai rašydamas ne Detrito naujienų skyriuje, o visiems lietuvišką sceną besidomintiems "Naujienu" skaitytojams, V. Ogilvij ir A. Gubilą išdidžiai vadina aktoriais, lyg jie būtų visiems gerai žinomi profesionalai, tai turiu tam rimto pagrindo. "Darbininko" prieš ketverius su viršum metų premijūta drama tik Detrito Dramos sambūrio "Alkos" Jungtinės Valstybės buvo išdrįsta suvaidinti. Nei "Žvakidės" gimtinėje Brooklyne, nei Bostone, Cleve-lande, Los Angelese, neigi, pagaliau, pasaulio lietuvių sostinėje Čikagoje iki šiol šitos puikios dramos į ramos šviesas išvilkiti nepajėgta. Jeigu ne "Alkos" dešimtmetis — gal būtų buvę pabijota ir čia. Dabar gi — "Žvakidę" matėme ir gir-dėjome.

Truputį apie veikalą

Prisipažinsiu, "Žvakidės" ne-su skaitęs. Pasikalbėjimuose žodžiu ir raštu su "Alkos" vadovu, aktorium ir režisorium Justu Pusdešriu, esu gavęs apie veikalą keletą miglotų, intriguojančių užuominų, kad jomis per spaudą pritraukčiau žiūrovus. Apie veikalą daugiau patyriau tik paties spektaklio metu. Visu lengvai apčiuopiamą turinį galima atpasakoti sekanciai: kažkurio Lietuvos bažnytkaimio našlys kalvis Adomas turi nelegaliai pradėtą sūnų, muziką Kostą ir legalios moterystės vaikų — poetą Antaną ir silpnąprote ("Kliedincija") Luciją. Dėl vaikystėje patirtos motinos neapykantos jam ir visur rodomos meilės broliui Antanui, Kostas išsiugdo baisaus keršto jausmą ne tik savo švelniai broliui, bet ir visiems, "kurie jį mėgsta". Pirmojo bolševikmečio suteikta proga — keršyti visiems taria-miems priešams — Kostas pilnai pasinaudoja ir išduoda oku-pantams visus apylinkės žmo-nes, kurie jo broli mylėjo arba bent mėgo, jų tarpe ir savo dė-dė, tėvo broli, klebona. Prasi-dėjęs karas daugumą Kosto au-ku išvaduoja, bet gerasis dėdė krinta miške ant samanų su kulka nugaroje. Adomas su sū-numi Antanu, prieš eidami par-tizanauti, bando iš uždaros baž-nyčios, kurioje be perstojimo, sąžinės graužiamas, vargonuo-

ja Kostas, jį išvesti į kovotojų eiles. Čia tėvas atidengia paslap-tį apie jo ir motinos klaidas jau-nyystėje, o Kostas, jau anks-čiau įtartas, prisipažįsta išdavęs kleboną, kitus aštuonioliką žmo-nių ir kad tai padaręs iš neapy-kančios Antanui. Tėvui iš za-kristijos pasišalinus, Kostas įvylioja Antaną į bažnyčią ir sunkia žvakide jį užmuša. Kaip medūmai tarp šio ir metafizi-nio pasaulio, scenoje figuruoja nušautasis klebonas ir gyva be-pražnyčia, kurią kelionėse į bažnyčią (tįsliau, zakristiją) vi-sada lydi sena moterėlė Ago-ta.

Kodėl žvakide brolis užmušė broli? Kodėl veiksmas prasidė-jo ir baigėsi zakristijoje ir baž-nyčioje? Ar gali sūnuje tokia baisi neapykanta išaugti dėl mo-tinos neteisingumo? Kodėl Kos-tas nerado ramybės ir nedarė atgailos, iki "smogė sunkiu dai-ku"? Daug klausimų su atsakymais ir be jų sukelia ši drama ir kiekvienam žiūrovui, turbūt, tie klausimai kiek kitoki. Tačiau nemanau, kad žiūrovui veika-las būtų buvęs per sunkus. Jau bent viena, gal ir pagrindinė, idėja visi galėjo apčiuopti. Tai kaltė ir jos atpirkimas, tiks-liau — tėvų palaida meilę jau-nyystėje apmokama baisiausia vaikų tragedija. Kažkas pana-šaus į lietuvišką Kaino ir Abe-lio dramą. A. Škėma pasirinko labai tinkamą foną — pirmo-sios bolševikų okupacijos pabaig-a, kada visos žmogaus protui apčiuopiamos niekšybės buvo imanomos. Tačiau nereikia šios dramos sieti su politiniais, pro-pagandiniais, šviečiamaisiais scenos veikalais. Bolševikmečio fonas čia tik išryškina pagrindi-nius charakterius ir padaro juos įtikimais.

"Žvakidėje" lygiagrečiai eina fizinis ir metafizinis gyvenimas. Scenoje (bažnyčios zakristijoje) vaikšto ir kalba gyvi žmonės, su maldaknygėmis, gėlėmis, šautuvais; ir mirę — su skylė-mis nugaroje arba galvoje. Ta-čiau žiūrovui jie visi vienodai ge-rai suprantami.

Apie veikėjus ir vaidybą

Veikalas sunkokas statyto-jams ir režisoriui, dėl gausių techninių priemonių naudoji-mo: vargonų muzika, karo pa-būklų garsai, pelių graužimo pa-ryškinti garsai (tur būt, laiko slinktis tiesiogine prasme?), žingsnių bažnyčioje aldėjimas, scenoje esančių veikėjų balsai užkulisuose ir t.t. Sunkokas ak-toriams-mėgėjams jau vien dėl aukšto stiliaus, filosofinių mo-nologų, į kuriuos nelengva įsi-jauti, išgyventi, žiūrovui pa-rodyti, kad tikrai esi ne kas esi kasdien, o "Žvakidės" vienas charakterių. Reikia pasidžiaug-ti, kad visi "Alkos" dramos sambūrio dalyviai čia pasirodė tikrais aktoriais. Pagrindinę, sąžinės graužiamas, vargonuo- jis jau pirmąjį veiksma baigė

kaip, vieno mokytojo pertraukos metu žodžiais, "tikras biuriybė bolševikolis", tai antrajam veik-smui baigiantis visiškai įsijautė į visas savo roles plonybės. An-troji, svarbiausia rolė, manding, buvo Liucijos, ryšininės tarp matomojo ir nematomojo-meta-fizinio pasaulio. Aldona Raste-nytė Liucijos rolę atliko pasi-gėrėtina. Ta švelnioji "bepro-te" žiūrovo akyse buvo pati pro-tingiausioji po kleboną — Kazi-miera Gričių. Jis, tikrumoje su-tanuota jo dvasia, nes gyvas sce-nos neišvydo, daug momentų bu-vo publikos stebėjimo centre. Jis dar skundėsi tebeskaudančia mirtina žaizda nugaroje ir guo-dėsi, kad tai tuoj praeis. Iš gy-vųjų veikėjų jį matė tik Liuci-ja ir jo balsą momentais girde-jo sąžinės kankinamas Kostas. Daug kartų K. Gričių regėjome Detrito scenoje, vieno ar kito vaidintojų kolektyvo sudėtyje. Bet niekada jis taip gerai nesu-vaizdino, kaip šių klebono dvasios rolę. Kalvis Adomas (Justas Pusdešris) ir jo sūnus poe-tas Antanas (Aleksandras Gu-bilas) turėjo antraeiles roles. Pirmasis pavyzdingu gyvenimu stengėsi atpirti jaunystės kaltę ir scenoje atskleidė vaikams sa-vo paslapť. Antrasis atstova-vo gerį ir scenoje buvo irankiu Kosto niekšiskumui išryškinti, prie kulminacinio taško nuves-ti. Abu aktoriai suvaidino ge-rai, nors scenoje su šautuvais ant pečių, kur Kostas pasakoja apie savo niekšybes, gal reikėjo jiems daugiau išorinės emocijos parodyti (dėl tos scenos gal kal-tesnis pats veikalo autorius, ne-žinau). Pagaliau, Agota (Dan-utė Racevičiūtė-Jankuvienė), nesveikos Liucijos nuolatinė pa-lydovė, dramoje reikalinga, kaip aklam lazda, aktorės buvo su-vaidinta nuosirdžiai ir įtikina-mai.

Dekoracijos, grimas, muzika, techniniai garsai

Visa drama vyko matomoje zakristijoje ir nematomoje baž-nyčioje. Zakristijos vaizdas bu-vo geras, tik gal kiek persisteng-ta. Tai dėl klausyklos. Kairėje scenos pusėje, labai ryškioje vie-toje, scenos priekyje, buvo gra-ži, tvarkinga klausykla. Kiek man žinoma, klausyklos zakris-tijoje nestatomos, nebent būtų kur į kampa įgrūsta sena, ne-benaudojama, iš bažnyčios iš-mesta, bet dar nespėta sudėginti. Vėliau vienas iš dekoracijų kurėjų aiškino, būk daugelyje bažnyčių zakristijose esančios klausyklos kurčiųjų nuodėmės klausyti ar panašioms tikslams. Manęs tai neįtikino. Manau, kad klausykla nebuvo reikalinga. Vi-sos kitos dekoracijos labai ge-ros: didelis, gotiškas, su spalvo-tais vitražais langas, keletas kė-džių, komoda bažnytiniam rū-bams laikyti, krūva iš bažnyčios išmestų, atgyvenusių paveikslų ir kitokių neberekalingų bažny-tinių daiktų, pora žvakidžių ir dar kelios būdingos smulkme-nos. Dekoracijas paruošė V. Ogilvis ir J. Pusdešris.

Aktorių apranga ir grimas be priekaišto. Agotos vaidmeny

D. Racevičiūtė, o Klebono — K. Gričius, tinkamai aprengti ir nugaruoti buvo visiškai neat-pažįstami, o Kostą vaidinančiam Ogilviui buvo duoti šėtoniški bruožai.

Neabejotinai, daugiausia var-go padėta buvo muzikai ir ki-tiems užkulisiniams garsams iš-gauti ir juos laiku perduoti. Čia "Žvakidės" statytojai panau-davo modernias priemones, kaip mikroфона, garsų užrašymo juo-stą (tape recorder), keletą Ba-cho vargonų muzikos plokštelių ir kt. Viskas panaudota laiku ir vietoje. Tik antrame veiks-me, kažkodėl, nebeleista aidėti Kosto žingsniams bažnyčioje, kai jis porą kartų eina iš zakris-tijos vargonais groti ir grįžta atgal nuo viškų. Pirmame veiks-me tie garsai buvo puikūs ir taip efektingi, kad kai Agota ir taip veikėjai žiūredavo per raktą skylutę į bažnyčią, tai pu-blika tą bažnyčią vaizduotėje matė.

Ar "Žvakidė" tik Detrito scenai imanoma?

Čia savo pastabas apie "Žva-kidės" premjerą Detrito turė-čiau baigti. Nebent dar pridė-jęs, kad "Alkai" šitokia puik-čia drama atšvesti dešimmetį padėjo Amerikos Lietuvių Bal-so Radio klubas, apsiėmęs veika-lo pastatymą administruoti ir, jeigu būtų buvęs nuostolis, iš anksto pažadėjęs tą nuostolį pa-dengti. Publikos tuvo nemažai, nors galėjo būti ir dvigubai dau-giau. Po programos, aktorius scenoje išrikiavęs, LBR klubo direktorius ir radio pranešėjas Jonas Kriščiūnas perskaitė ke-letą sveikinimų, kurių gausia iš dramos autoriaus A. Škėmos, iš čia pat, iš Kanados, Čikagos ir kitur. Taipgi, radio pranešėja Lionė Stukutė įteikė režisoriui gėles. Kriščiūnas dar paminėjo keliais žodžiais "Alkos" dešimt-mečio ir LBR klubo penkiolik-mečio sukaktį, bet visiškai trumpai (vienas kolega vėliau pa-sakojo, kodėl ilgos kalbos buvo pabota: mat, V. Ogilvis scenoje tebestovėjo su visu grimu, o šale jo — ta pati sunkioji žva-kičė...). Tiek to. Čia jau daly-kai, priklausą mūsų parapijai, Detrito.

Kyla rimtas klausimas. Ar išdrįs kitos didžiosios lietuvių kolonijos "Žvakidę" statyti? Turint galvoje visiems prieina-mas techninės priemonės už-kulisių garsams išgauti ir Ba-cho muzikos plokšteles, man at-rodė techniniu atžvilgiu didėliu kliūčių veikalo pastatymui nėra. Reikia tik gerokai padir-bėti šešioms scenoms entuziastam. O veikalas tikrai vertas ir pre-mijos ir scenos, ir publikos! Gar-bė detroitiešiams "Alkos" akto-riams, kurie išdrįso. Jeigu iš-drįs ir kiti sceniniai kolektyvai kitose kolonijose — apie "Žva-kičę" ateityje dar bus daug kalbama ir rašoma.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambli Šviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiaga siūsti: 5635 W. 22nd Pl., Cicero 50, Ill.

3 METAI NR. 29 (106)

MENAS IR BENDRUOMENĖ

Menas yra vienas iš kultūrinų universalų, randamų kiekvienoje bendruomenėje. Jo universalumo priežastis glūdi biopsichologiniuose žmogaus reikalavimuose, sąlygojamuose jo priklausomybės bendruomenei. Žmogiškasis egzistavimo būdas reikalauja ne tik sistemai pažinti aplinkos faktus (mokslas), suteikti jiems jų vertes (moralę) ir sunormuoti individo teises ir prievolės socialiniuose santykiuose (paprutinė ar kodifikuota teisė), bet ir priimtinomis bei kitų pripažįstamomis kategorijomis disciplinuoti (psichologiskai būtiną) jausmų išreikimą. Be stilistinių tradicijų, kurių šaknys gali būti tikrų ribų glūdinti objektyviuose žmogaus prigimties ir jo santykių su aplinka reikalavimuose ("natūralinių estetinių kriterijų" problema), jausmų reiškinys būtų chaotiškas ir, užuot bendruomenę cementavęs, ją draskytų į egocentrišką atomą. Meninės tradicijos yra viena iš priemonių individo jausminės išraiškos disciplinavimui ir tarpusavio komunikacijai emocinėje — ne dalykinėje — plotmėje.

Konkrečios meno apraiškos dalyvauja bendruomenės mokslo pažinimo, moralinių vertinimų ir socialinio elgesio normavimo sistemose ir, kiek jos šias funkcijas pildo, lygintinos su mokslu, moralinėmis ir religinėmis sistemomis, teise. Šios sistemos savo ruožtu turi estetiško aspekto ir dalyvauja jausmų reikimo disciplinavime bei skonio standartų formavime. Šia prasme galima ideologijas ir religijas vertinti estetiniu mastu, o meną — pažinimo, moralės ir teisės kriterijais, klausiant, kiek ir kaip jis dalyvauja šių bendruomenės kultūrinių reikalavimų išpildyme. Muzika gryniasias menas, o tačiau džiazas simbolizuoja vitalinę laisvę, atonalinė muzika — intelektualinį individualizmą. Ne dėl estetinių savybių, bet dėl šių vertybinių implikacijų, priklausantių moralybės sričiai, džiazas, o ypač atonalinė muzika, totalitarinėse politinėse sistemose (ir autoritarinių politikų individų) nemėgstami.

Tačiau pirminė meno funkcija yra emocinės išraiškos stilizavimas, ir menas, kiek jį žvelgiama kaip j meną, vertinamas pagal jo pasiekimus išraiškos stilių kūryboje. Kūrybiškas yra menas, kuris sukuria naujus stiliaus standartus,

atitinkančius nuolat bent kiek kintančius bendruomenės jausminius pergyvenimus, kurie kelia chaotiški jos pačios psichikoje, kol neforminami meninių kūrybiškumu (arba filosofiskai neinterpretuojami). Kai menas atitinka šiuos pergyvenimus, o sukurtieji standartai prigryja ir išlieka bendruomenėje. Menas, gaminamas pagal įprastinius standartus, greičiau prilygintinas amatininkystei, patenkiančiai kitų anksčiau suformuotus publikos reikalavimus. Iš kitos pusės, menas, kuris savo simbolių turiniu ir išraiškos stiliumi neatitinka meno vartosenai "duodančių toną" bendruomenės sektorių emociniams pergyvenimams, lieka ezoteriškas ir istoriskai neįtakingas. Jis gali "atgimti" ir būti priimtas, bendruomenės pergyvenimams pakitus (pavyzdžiui, primityviojo meno populiarumas 19 a. ir 20 a., reakcijoje prieš moderniosios civilizacijos mechanizuotą kompleksiskumą).

Meninio kūrinio reikšmė glūdi stebėtojo pajustoje empatijoje kūrėjo jausminiam pergyvenimui, kurio latentiską, žmogaus psichikoje glūdinčią galimybę, kūrinyje aktyvuoja ir žiūrovo asmenybėje. Meno kūrinyje išreiškia save realizuojančią vidinę žmogaus potencialą, o ne daiktų pasaulį, ir todėl jis, priešingai mokslo dėsniui, nėra palenkta gamtoje duotiems santykiams ir formoms, išskyrus kiek kūrėjas jomis apsisprendžia naudotis, kaip savęs išraiškos priemonėmis. Šiandien ne meno esmė, bet kūrybinis konservatizmas išreiškiamas realistiškai vaizdavimo būdu. Pavojus, kad harmonijos (ar disharmonijos), sukurtos meninėje vaizduotėje, paskatins bandymus, jas realizuojant, peržengti įnomybių ribas yra mažesnis, negu nepilnutinio žmogiškųjų galimybių, nedrįstant jų pajusti, realizavimo perspektyva. Operatyvus praktiškumas ilgainiui ir mene esti pakankamas korektyvas galimiems kūrybinės laisvės ekscesams. Literatūrinio sentimentalizmo ne sgrebndimai, pavyzdžiui, gan greitai prarado galią duoti elgesio modelius.

Tarpžmogiškas jautrumas yra meninės kūrybos komunikacinis laukas ir, žymia dalimi, jos socialpsichologinė pasėka. Kiek menas šį jautrumą skatina, kartu suteikdamas jo priemonių priemonių (psichologinę galią turinčių simbolių) jam patenkinti, tiek jis dalyvauja bendruomenės integra-

cijoje pačioje subtiliausioje plotmėje ir turi jo veikiamiems individams balansuojančių psichologinių pasėkų. Tačiau menas gali ir dezorganizuoti bendruomenę, jeigu, sužadines tarpžmogišką jautrumą, įsiai nepajėgia duoti pakankamos psichologinės galios simbolių. Galima šitaip suvokti popcasinę situaciją šarptautiniame dailės mene, kurio nepajėgumas parūpinti psichologiskai galingus simbolius iš dalies ky-la iš pasitraukimo nuo universalių moralinių ir grynai techninės estetikos problemos. Ši-tokia izoliacija tame, ką menas istorijoje visuomet (bet ne ekskluzyviai) akcentavo, meną tenduoja palikti reikšmingai tiksliai estetinių technikų koterijoms, bet nebe žmogui ap-lamai.

Kitą vertus, menas, kuris neskatina tarpžmogiško jautrumo, arba jį (konvencionalumu, pigiu prisitaikymu arba savoturinio nežmoniškumu) slo-pina, visiškai neatlieka specifinės meno funkcijos istoriskajame žmogiškųjų potencialų iš-siskleidimo vyksme.

Jeigu gyvenamuojū momen-tu kuriamojo meno funkcija yra tarpžmogiško jautrumo ug-dymas,*) tai istorinė tradicijose susikaupusio meno įnašas bendruomenėje, ypač auk-lėjime, yra žmogiškojoj lais-vėj glūdinčių kūrybinių gali-mybių įvairumo — stebuklin-gosios, nors galutinėje išvado-jie ir ribotos, pasifirkimo sri-ties — atskleidimas.

V. Kv.

*) Jei kūrėjų funkcija yra ugdytas, tai sekėjų funkcija yra to jautrumo išlaikymas bendruomenėje. Sekėjai tad taip pat (nors ne tiek pat) reiki-kalingi, kaip ir kūrėjai. Ypač gi tokie sekėjai, kurie vienoje kultūroje atrastus jautrumus parduoda kitų kultūrų žmo-nėms. Tačiau neatleista, kai sekėjai save sumaiso su kūrė-jais, nes tada jie meluoja, o tai jau nebe meninis ribotu-mas, o moralinis nusikaltimas. Kas pasakytą priešpaskutinė-ję pastraipoje apie kūrėjus, kurie neatlieka savo funk-cijos, be abejo, galioja ir tokių kūrėjų sekėjams.

DARBAI IR ŽYGLIAI

Dr. Julius Kaupas, rašytojas, Santaros Garbės Filisteris, 50 dol. įnašu įsijungė į "Metmenų" žurnalo leidimo bendrovę.

Lapkričio 6 dieną New Yorko Šviesa ir Filisterių Santara poeziją ir dramą mylinčiuosius kviečia į vakarą su *Antanu Škėma*. Laikas bus praneštas vietinėje spaudoje.

New Yorko santariečiai šių mokslo metų darbus pradėjo spalio 14 d. susirinkimu. Susirinkusiems nariams ir svečiams kalbėjo Garbės Filisteris Antanas Škėma. Kelios ištraukos iš jo provokuojančios paskaitos bus artimu laiku išspausdintos šiame skyriuje. Visiems atėjusiems G. Penikas parodė savo susuktų filmų iš-

neviešos santariečių ir kitų studentų veiklos. Tas susirinkimas — pirmasis naujosios J. Mačiūno valdybos žingsnis — duoda pagrindą manyti, kad tokia "krizė", kokia aplankė New Yorko Studentų Sąjungos skyrių, santariečiams negresia.

Detroito santariečių susirinkime, įvykusiame Kanadoje, spalio 14 d. Vytautas Kavolis ir Saulius Šimoliūnas diskutavo pagrindinius humanistinės ideologijos principus. Pastarasis akcentavo įsijautimą į kitą žmogų, pirmasis — laisvai pasirinkto ir išvermingai vykdomo darbo didybę. Bendras darbas esąs tvirčiausias ir neišryšanos draugystės ryšys.

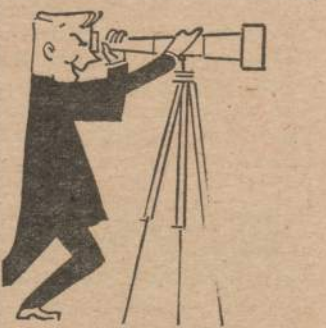
Pauliaus Jasiukonio susuktų filmų apie "Lietuvą, Europos nugalėtoją" ir Vasario 16 Gimnaziją šiuo metu rodomi įvairiose vietovėse.

Rytas Babickas yra pramoginio čurlioniečių oktetos, šiomis dienomis surengusio Clevelande savo koncertą, meninis vadovas.

Daiva Audėnaitė, buvusi New Yorko Santaros pirminkė, yra perėmusi New Yorko skaučių tunto vadovavimą.

Pereitą vasarą įvykusiame Šviesos ir Filisterių Santaros suvažiavime buvo prieita nuomonė, kad vertėtų paieškoti būdų, kaip individualų politika besidominčių narių angažamentą įjungti vienon sutartinį pastangų visumon. Tam tikslui Šviesos-Santaros Filisterių Kolegija atskiron komisijon sukviėt šiuos narius: pirm. L. Sabaliūną, R. Čerkeliūnėnė, J. Bilėną, J. Jaks-Tyrį, B. Mačiūną, R. Mieželį, J. Petkevičių, A. Petriką, J. Šmulskį, A. Užpaį ir J. Valaitį.

Antrojo "Metmenų" numerio platintojai prašomi nedelsiant atsiskaityti su administracija.

JEI NORI ŽINOTI IR MATYTI KAS DEDASI VISAME PASAULYJE, — SKAITYK DIENRAŠTĮ "NAUJIENAS"

Yra gėda nemokėti savo kalbos ir nepažinti savos literatūros! Norėdami daugiau susipažinti su senąja mūsų literatūra, neatidėliodami įsigykite prof. Vae-lovo Biržiškos "Senujų Lietuviškų Knygų Istoriją". Knygos kaina: kietais viršeliais \$3.00, minkštais \$2.00.

Užsakymus adresuokite: **NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street Chicago 8, Ill.**

Ką žmonijai žada radiacija

Mokslininkų nešama palaima ar prakeikimas

Vienas mokslininkas bando nuraminti

Dr. Shields Warren, Harvardo universiteto patologas ir JAV atstovas JT mokslininkų komisijoje radiacijos pasekmės tirti, kalbėdamas North-western universiteto medicinos mokyklos 100 metų sukaktuvėse, pareiškė, kad žmonija gaus išmokti, kaip sugyventi su didėjančiais radiacijos kiekiais karo ir taikos metais ir kad ta kryptimi pažanga jau esanti padaryta.

Dr. Warren savo kalboje kėlė dvi viltis prieš radiacijos ir kritulių pavojus: 1) kad mokslas padarys didesnę pažangą per didesnę radiacijos kenksmingoms pasekmėms sumažinti ir 2) kad pats žmogaus organizmas su laiku apsirūpins geresnėmis savisaugos priemonėmis prieš radiaciją negu dabar turi... Ramindamas klausytojus, kalbėtojas palygino Nagasaki ir Hirošimos bombardavimą II Pasaulinio karo pabaigoje, tvirtindamas, kad šandien nuo tų bombų radiacijos ir kritulių tik pusė žmonių bemirtų, negu tuomet.

Kenksmingasis stroncijus — 90 pašare ir maiste

Dar šį rudenį kai kurie Amerikos mokslininkai prie Wooster, Ohio, darys nepaprastą bandymą. Bus "kultyvuojama" 40 akrų žemės, 4,000 ketvirtainių metrų plotas, jį palais-tant "karštu" vandeniu, tai yra drėkinant radioaktyviais Strontium 90 izotopais. Kam tai? Pašaru, išaugintu laistant tokiu radioaktyviu vandeniu, bus maitinamos kelios karvės, kurių pienas bus vartojamas tam tikram skaičiui veršiukų užauginti. Kai tie veršukai už-augs į karves, bus daromi ty-rinėjimai, ar jos betinka veis-lei ir kiek betinka, ar jos gali atvesti sveikus veršiuks, o jei ne, tai kokius ir tt. Be to, visų tų karvių ir veršių kaulai bus tyrinėjami, ieškant radioakty-vių izotopų, nuosėdų ir pėdsakų. Tuo būdu norima nustatyti, kokių pasekmių galima laukti iš radioaktyvių kritulių, prasidėjusių nuo 1945 metų ir vis didėjusių dėl vis smarkesnių ir galingesnių atominių bombų sprogdinimų.

Palietęs radiacijos įtaką mu-tacijai (organų ir organizmų pakitimams), mokslininkas su-tiko, kad "kai kuri radiacijos rūšis yra mirtinai pavojinga, bet kai kuri gali būti net nau-dinga". Kalbant paprastesniais žodžiais, išvada būtų tokia, kad dėl radiacijos gali tikstantis gimti idiotais, bet vienas gali gimti genijum.

Penki mokslininkai pasakė tiesą

Daugiau kaip milijonas žmonių mirs ir 1,250,000 kūdikių gims nenormalių pasekmėje radioaktyvių kritulių, susidariusių iki šiol dėl atominių bombų sprogdinimų, vieninai pareiškė penki Amerikos, Japonijos ir Prancūzijos mokslininkai memorandume, įteiktame Prancūzijos mokslų akademijai. Apie 140,000 abnormalių kūdikių jau yra gimę ligšiolinių atominių sprogdinimų pasekmėje. Mokslininkai apskaičiavo, kad kiekviena susprogdinta atominė bomba išprovokuoja apsigimimą po 15,000 nenormalių kūdikių, pradedant deformuotais kūnais, baigiant silpnapročiais.

Pavojus tęsis 5,600 metų...

Ligšioliniais atominiais eksperimentais jau tiek paleista į orą grynanglio (carbon) 14, kad dėl jo ateityje gims 1,250,000 abnormalių kūdikių, praneša Linus Pauling, JAV 1954 metų Nobelio laureatas. Kalifornijos technologijos instituto chemijos profesorius; Hideki Yukava, Japonijos 1949 metų Nobelio laureatas; Shoichi Sakata, Sin-Itiro Tomonaga ir Jean Pierre Vigier, prancūzų mokslininkas. Jie savo memorandumą pabrėžė, jog rimtos paveldėjimo ir apsigimimo pasekmės bus jaučiamos per il-

gas gentkartes ateityje, nes atpalaiduotasis grynanglis 14 "gyvena" per 5,600 metų. Jo kiekis atmosferoje pradeda 1954 metais padidėti po 2 nuosimčius kasmet. Tarp 1945 metų ir 1959 metų padaryta apie 200 atominių sprogdinimų, atpalaiduojant energiją, kuri yra lygi 180 megatonų TNT eksplozijai (viena megatona yra lygi milijonui tonų...).

Memorandumas dar pabrėžia, kad tie grynanglio krituliai iš atmosferos krinta žemėn labiausiai tose srityse, kur daugiau lietaus lyja.

Stroncijus 90 yra visų pavojingiausias visų atominių ir vandenilinių sprogdinimų šalutinis produktas. Kadangi stroncijus 90 turi visas kalkių (calcium) savybes, tai, vos tik per maistą ar gėrimą patekęs į žmogaus kūną, jis tuojau nusėda kauluose. Kai stoncijaus 90 prisirenka atitinkamas kiekis, rezultate išsivysto kaulų vėžys, anemija (raudonųjų

Nuo 1945 metų trys didžiosios valstybės (JAV, SSSR ir Anglija) padarė tiek branduolinių sprogdinimų, kad ir skaičiaus nebežinoma. Jos užteršė oro stratosferą mažytėmis radioaktyviomis dalelytėmis, ypač pavojinguoju stronciju 90. Dabar kai tik lietus lyja, tai tam tikras kiekis ir tų dalelių su lietu nukrinta žemėn, o pas-kui patenka į dirvožemį, au-galus ir vandenį.

Stroncijus 90 yra visų pavojingiausias visų atominių ir vandenilinių sprogdinimų šalutinis produktas. Kadangi stroncijus 90 turi visas kalkių (calcium) savybes, tai, vos tik per maistą ar gėrimą patekęs į žmogaus kūną, jis tuojau nusėda kauluose. Kai stoncijaus 90 prisirenka atitinkamas kiekis, rezultate išsivysto kaulų vėžys, anemija (raudonųjų

Kai daugelis radijo izotopų turi palyginamai labai trumpą amžių, tai stroncijui 90 trunka lygiai 28 metai, kol jis perpus nusilpnėja, tai yra netenka pusės savo radioaktyvumo. Ir šiuo tarpu beveik nėra jokios apsaugos nuo šio nematomo priešo. Blogiausia ir tai, kad iki šiol dar nėra žinoma, kada tikrasis pavojus prasideda.

Nevienodos mokslininkų nuomonės

Vienas Amerikos tyrinėtojas, Dr. Arthur Shulbert, jau dveji metai tyrinėja žmonių kaulus, gaudamas jų pavyzdžius, atsiųstus iš viso pasaulio (Tąsa 8-tam psl.)

NORTH SIDE GRAPE DISTRIBUTORS
550 W. Kinzie Street (Kinzie & Jefferson), Chicago 10, Ill.
VYNUOGIŲ PIRKLIAI — MUSCATEL — ZINFANDEL
ALICANTE — CARIGNANE
Atdara šokiadieniais 7—5 val. ir sekmadieniais 7—2 val.
Telef. CAnal 6-3230.

ISIGYKITE LSS LITERATŪROS FONDO
gražiai išleistas mūsų tautos atgimimą vaizduojančias knygas!

S. KAIRIO, LIETUVA BUDO, 416 psl. — kaina	\$5.50
K. BIELINIO, DIENOJANT, 464 psl. — kaina	\$6.00
K. BIELINIO, PENKTIETEI METAI, 592 psl. — kaina	\$6.00

Knygos kietai įrištos ir iliustruotos.
Isigykite jas įvairių progų dovanoms!
Jas gausite NAUJIESE ir Lit. Fonde šiuo adresu:
K. BIELINIS, 70 Fifth Avenue, 9th floor, NEW YORK 11, NEW YORK

Mokykitės groti akordeonu
WILKINS MUZIKOS MOKYKLOJE

Roy Wilkins veltui mokins 6-ias savaites ir leis naudoti akordeoną.
6 privačios 1/2 valandos pamokos
6 privačios 1 valandos pamokos
6-ioms savaitėms muzikos reikmenys.

Name .....
Address .....
Age .....
Phone .....

Wilkins School of music
4853 MILWAUKEE AVENUE
MU 5-2100 Chicago, Ill.
arba
3404 FULLERTON AVE. — Dept. N.
EW 4-4800.

Atsineškite arba atsiųskite šį kuponą be jokių išpareigojimų.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
JAU DABAR LAIKAS SIŪSTI SIUNTINIUS KALĖDOM

Mes turime sutartį su Inturistu nuo 1947 metų ir esame plačiai žinomi dėl puikaus patarnavimo.

Mūsų patarnavimo mokestis yra žemiausias (nuo \$5.00 iki \$10.00) ir per mus pasiųsti siuntiniai greičiausiai pasiekia gavėjus.

Reikalaukite mūsų naujajį katalogą bei mūity sąrašą

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 So. STATE STREET
Chicago 4, Ill.
WAbesh 2-9354

Mūsų klientai naudojami nemokamai vieta mašinai greta esančiame garaže

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, OCTOBER 29, 1960